

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

**МАТЕРІАЛИ
VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ
ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ»,
присвяченої вшануванню пам'яті
Полторака Валентина Семеновича,**

26-28 травня 2021 р.

м. Одеса

УДК: 371.11
ББК: 72+74.58

Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (протокол № 13 від 24.06.2021 р.)

Рецензенти:

Койчева Тетяна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Савченко Лариса Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор
Криворізького державного педагогічного університету

ISBN 978-966-927-770-1

Теорія та практика управління педагогічним процесом : матеріали VI
міжнародної науково-методичної конференції, присвяченої вшануванню
пам'яті Полторака Валентина Семеновича, м. Одеса, 26-28 травня 2021 року /
відп. за вип. А. В. Полторак – Одеса: Астропринт, 2021.

До збірника увійшли матеріали VI міжнародної науково-методичної
конференції «Теорія та практика управління педагогічним процесом»,
присвяченої вшануванню пам'яті видатного педагога-вченого Полторака
Валентина Семеновича, яка відбувалася у Державному закладі
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського» 26-28 травня 2021 року.

Матеріали конференції відображають науково-дослідницькі та
методико-орієнтовані підходи щодо організації управлінсько-
функціональних аспектів науково-дослідної роботи в освітніх закладах.

Збірник призначений для магістрантів, аспірантів, викладачів,
науковців і керівників закладів освіти.

Відповідальність за достовірність наведених у публікаціях фактів
несуть автори статей. Наукові статті друкуються за авторськими варіантами.

© Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського», 2021

© Колектив авторів, 2021

ЗМІСТ

<i>Бартенєва І.О.</i> АТЕСТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ	6
<i>Вершинін В. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ СПАДЩИНИ КЛАСИЧНОГО ЖИВОПИСУ КИТАЮ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ПЛАКАТІ: ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ХУДОЖНЬОГО НАПРЯМКУ	8
<i>Вітрук О.А.</i> ФОРМУВАННЯ ПІДПРИСМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ	11
<i>Васильонук К.М., Сисоєва І.О.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА	14
<i>Волошина А.О.</i> СТВОРЕННЯ УМОВ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	16
<i>Дарманська І.М.</i> ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	19
<i>Катинська Л.Л.</i> ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЇ»	21
<i>Павлішена Л.В.</i> ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	27
<i>Петухова І.О.</i> ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЗМІСТУ ОСВІТИ ВИМОГАМ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОСОБИСТОСТІ	29

<i>Писляр О.О.</i> ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ЯК ОБ'ЄКТ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ Й УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ	34
<i>Полторак А.В., Зикова Н.О.</i> АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ПОБУДОВИ ВИВЧЕННЯ ОСНОВ ПРОЄКТУВАННЯ	37
<i>Савченко М.С.</i> ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ОБРАЗУ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	42
<i>Севастьян Я.Р.</i> СИСТЕМА САМООРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАЧА В РЕАЛІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗІ СТУДЕНТАМИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	44
<i>Сементовська В.В.</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КРЕСЛЕННЯ»	47
<i>Сенько Д.С.</i> ТЕХНОЛОГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗВОРОТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПРИ УПРАВЛІННІ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ХУДОЖНЬО- ГРАФІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ	55
<i>Сисоєва І.О.</i> НАЦІОНАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ХУДОЖНИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	57
<i>Степанова М.І., Шарпило-Беженар Ю.П.</i> ОБЛІК ЕРГОНОМІЧНИХ ТА АНТРОПОМЕТРИЧНИХ ВИМОГ ПРИ ПРОЄКТУВАННІ МЕБЛІ ДЛЯ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ	61
<i>Суховірський О. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	65

Уласевич Т.П.

УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДЛЯ УЧАСТІ В
ОЛІМПІАДНОМУ РУСІ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ» 68

Усов В.В., Кричківський С.Й.

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА
ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ВТОМИ МЕТАЛІВ 72

Юрценюк О.С.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНО-ОСВІТНІХ
ТЕХНОЛОГІЙ, ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ 74

Шарпило-Беженар Ю.П.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«КРЕСЛЕННЯ» В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ БІЛОРУСЬ 76

Штайнер Т.В.

НАВЧАЛЬНІ УМОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНІЦІАТИВ
МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ТА ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ В
ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 80

Полторак А. В.

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ У СУЧАСНИХ
УМОВАХ 85

Петухова Т. А.

МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ЗНАНЬ, УМІНЬ І ЯКОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ 89

Петухова Т. А., Ростовцева І. О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ 92

Петухова Т. А., Лю Цзянь

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ПРОЦЕС
ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ 94

АТЕСТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ

Бартснєва Ірина Олександрівна

*доцент кафедри педагогіки Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна*

Ключові слова: педагогічний працівник, атестація кадрів, управління педагогічним процесом.

Атестація педагогічних працівників – одне з найважливіших і найскладніших управлінських та методичних питань. Атестація педагогічних працівників може виконати покладену на неї функцію лише за умови введення її в систему управлінської діяльності й такої її організації, що забезпечує розвиток творчої ініціативи, підвищення рівня професійної майстерності та якості педагогічної праці.

Атестація є суттєвим моментом у діяльності як керівника закладу освіти, усього педагогічного колективу, так і кожного педагогічного працівника, що прагне до самовдосконалення, самоствердження, до більш високого посадового статусу. Тому атестацію слід розглядати як складову педагогічної та управлінської діяльності закладу освіти, що здійснюється протягом усього навчального року.

Атестація педагогічних кадрів – це комплексна оцінка професійної діяльності педагогічного працівника, визначення його відповідності займаній посаді, рівню кваліфікації.

Відповідно до Закону України «Про освіту» педагогічні працівники підлягають атестації, за результатами якої визначається їх відповідність займаній посаді, рівень кваліфікації, встановлюється кваліфікаційна категорія, присвоюється педагогічне звання.

Мета атестації: активізація творчої професійної діяльності вчителя; стимулювання безперервної фахової та загальної освіти; підвищення відповідальності педагогічних працівників за результати

навчання та виховання учнів; забезпечення соціального захисту педагогів.

Принципи атестації: відкритість, колегіальність, індивідуалізація, диференціація [2].

Аналіз існуючої практики показав, що вплив атестації на рівень освітнього процесу в закладі освіти може бути як позитивний, так і негативний.

Позитивний – можливий за умови суворого дотримання усіх нормативних вимог до організації і проведення атестації. Він сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу, покращенню його загальних результатів.

Негативний – можливий за умови неякісної організації та формального проведення атестації, що призводить до конфліктів у педагогічному колективі і, внаслідок цього, відволікає педагогічний колектив від безпосередньої роботи до з'ясування міжособистісних відносин. Цей вплив відповідно ускладнює, гальмує і знижує рівень освітнього процесу.

Внаслідок зазначеного вище виникає необхідність системного підходу до атестації педагогічних працівників, який складається з планування атестаційної роботи, чіткого дотримання етапів проведення атестації, виконання нормативного режиму під час організації та проведення атестації, відпрацювання загальних вимог до педагогічного працівника, які дозволяють об'єктивно оцінювати того, хто атестується [1].

Атестація педагогічних працівників – одне з важливих складових методичної роботи у закладі освіти. Реалізація усіх напрямків діяльності закладів освіти здійснюється педагогічними працівниками. Чим вищим є науково-теоретичний та загальнокультурний рівень педагогічного працівника, його професійна майстерність, тим ефективнішими стають освітній процес та результативність діяльності освітнього закладу.

Виходячи з цього особливого значення набуває грамотна і послідовна робота адміністрації з педагогічними кадрами, до якої

входить і атестація педагогічних працівників. Керівник закладу освіти та його заступники є організаторами і керівниками атестаційного процесу. Їхнім обов'язком перш за все є створення у школі системи атестаційної роботи.

Атестація педагогічних працівників може виконати покладену на неї функцію лише за умови включення її, з одного боку, до системи управлінської діяльності і, з іншого боку, до системи методичної роботи, спрямованої на забезпечення розвитку творчої ініціативи, підвищення рівня професійної майстерності та якості педагогічної роботи

Список використаних джерел

1. Клокар Н. І. Управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти регіону на засадах диференційованого підходу : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.06 / Наталія Іванівна Клокар. – К., 2011. – 605 с.

2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25 червня 2013 року №344 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua/documents/15828.html.

ВИКОРИСТАННЯ СПАДЩИНИ КЛАСИЧНОГО ЖИВОПИСУ КИТАЮ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ПЛАКАТІ: ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ХУДОЖНЬОГО НАПРЯМКУ

Вершинін Веніамін Миколайович

*старший викладач Міжнародного гуманітарного університету,
м. Одеса, Україна*

Ключові слова: плакат, екологія, класичний живопис Китаю, символіка, композиція, естетика.

Класичний живопис Китаю є осередком багатовікової художньої культури, яка увібрала усю глибину традицій пошуку

гармонії людини з навколишнім середовищем [1]. Глибоко екологічне сприйняття світу в нерозривному взаємозв'язку його частин породило символічне значення кожної складової, як навколишньої дійсності, так і самої людини.

У сучасному екологічному плакаті переважають прийоми показу негативних наслідків забруднення природного середовища і різке засудження за неправильне ставлення до живої природи. Культура Заходу не має традиційної багатовікової екологічної культури. Тому доцільним є вивчення творів образотворчого мистецтва, створених в класичній китайській традиції і їх трансформація в сучасному китайському і європейському плакаті, що служить прикладом у створенні сучасного екологічного плакату.

У творах класичного живопису Китаю оспівується любов до природи, до кожної живої істоти на землі. Ця різниця є прикладом ставлення до живої природи, куди входить не тільки раціональність інтелекту, але й душевна теплота і любов до усього живого. У сучасних екологічних плакатах можуть бути використані напрацьовані віками прийоми проникнення в світ біологічної природи. Класичне китайське світосприйняття єдності людини з природою не зупиняється на декларації принципів, а проникає глибоко в структуру енергетики людини і його фізіології. Так в основі системи 12 меридіанів китайської енергетики лежать 12 зодіакальних тварин, які поряд з тимчасовим циклом визначають характер і силу руху енергії в організмі людини. Природа розподілила свої сили так, що в світі тварин у тигра найсильніші легені, у дракона шлунок, у коня серце, у півня сильніше всіх нирки і т. інше. Ці якості присутні в енергетичних каналах внутрішніх органів людини, що доводить енергетичну єдність людини і тварини не тільки на словах. Тому зображення образів тварин у китайському живописі має більшу глибину, ніж проста символіка.

Особливе місце в культурі стародавнього Китаю займає символіка образу коня. Кінь в ті часи був єдиним засобом пересування, а також мав велике значення для армії як бойова сила.

Разом з цим кінь, як зодіакальний образ пов'язаний з меридіаном серця і уособлює вірність, процвітання, здійснення бажань і прагнень. Краса жвавого жеребця завжди оспівувалась на свитках китайських художників. Арабські і турецькі породи коней в різні часи китайської історії спеціально розводились і поповнювали імператорську кінноту, а також особисті стайні імператора і знаті. На сувої давньокитайського майстра Хан Гана «Випас коня» зображений придворний конюх, який верхи виводить коня господаря на випас. Можна милуватись фігурою коня зображеною художником ранньої династії Юань в сувої «Монгольські наречені». Особливо вражає сувій художника Чжао Менгфу династії Юань 1760 р. «Купання коня в пилу». Динамічне зображення в незвичайному ракурсі показує досконале знання анатомії коня і характерної пластики його руху. В екологічному плакаті китайця Лі Кіонгана «Заборонене полювання» (2009) зображення коня (зебри) розбите на частини і представлено мерехтливим силуетом [2]. Унизу знаходиться дорожній знак, який забороняє полювання, перекреслений приціл гвинтівки – це простий логічний шлях міркувань на тему захисту тварин. Образними засобами передана ідея про зникаючий вид дикої природи.

Сучасний екологічний плакат вимагає не тільки майстерності виконання, а й оригінальності задуму, образної виразності, естетичної цінності, а також повинен відповідати віянню моди і сучасним стильовим напрямкам. Перед сучасним художником стоїть непросте завдання використання інноваційних засобів в створенні художньої виразності мови плаката. Завдання не тільки знайти адекватну відповідь смакам глядача, а й направляти розвиток його смакового, естетичного і художнього сприйняття.

З 1991 року асоціацією дизайнерів-графіків «4-й блок» під керівництвом професора Олега Векленко проводяться міжнародні триєнале екологічного плакату. Триєнале стали міжнародними форумами по захисту навколишнього середовища. У числі інших, на виставках беруть участь художники з Китаю і Японії. Проект дає багатий матеріал для дослідження концептуальних основ і

закономірностей розвитку композиції і художньої мови в екологічному плакаті.

Список використаних джерел

1. Сурина М. О., Сурина А. А. Философия и символизм китайской пейзажной живописи. Ростовский государственный строительный университет. Вестник МГУКИ, 2014, № 5. С. 21-29.

2. «4-й Блок». Каталог. 7 международная триенале экологического плаката / авт.-сост. О. А. Векленко. Х. : Колорит, 2009. 49 с.

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Вітрук Ольга Ананіївна

*викладач-методист Володимир-Волинського педагогічного фахового
коледжу ім. А. Ю. Кримського Волинської обласної ради,
м. Володимир-Волинський, Україна*

*Ключові слова: компетентність, підприємництво, проектна
технологія*

Метою вищої освіти є розвиток і соціалізація здобувачів освіти, формування у них національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Сучасний здобувач освіти — це патріот України, який знає її історію, поважає надбання інших народів; є носієм української культури; компетентний мовець, що вільно спілкується державною мовою, володіє також рідною й однією чи кількома іноземними мовами, має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті, здатний до підприємливості та ініціативності, має уявлення про світобудову,

бережно ставиться до природи, безпечно й доцільно використовує досягнення науки і техніки, дотримується здорового способу життя.

Сьогодні нагальним є засвоєння досвіду європейської спільноти, зокрема у визначенні та відборі ключових компетентностей, серед яких вирізняється інноваційність, підприємливість та фінансова грамотність. Здобути ці компетентності можна лише тоді, коли робота над їхнім формуванням буде здійснюватися за кожної нагоди на заняттях професійних дисциплін. Саме таким важливим кроком до формування у здобувачів освіти підприємницької компетентності.

Перспектива соціального підприємництва передбачає навчання здобувачів освіти підприємницькому способу мислення, соціальній відповідальності та реалізовується шляхом впровадження проекту.

Формат соціального підприємництва допомагає впроваджувати інноваційні методи, а саме метод проєктів, навчання у співробітництві, креативне навчання та дистанційне навчання, які розвивають творчі та практичні навички.

Дисципліни професійного циклу спрямовані на формування технологічно освіченої особистості, підготовленої до самостійного життя і активної перетворювальної діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства.

Для формування ключових компетентностей на заняттях необхідно приділяти увагу інтерактивному навчанню, яке допомагає кожному здобувачеві освіти відчувати свою успішність. Використовувати такі інтерактивні методи і техніки, як дискусії, робота в групах, індивідуальна робота, «мозковий штурм», «мікрофон», «ажурна пилка/пазли», інтерв'ю, генерування ідей, метод візуалізації тощо, практичні завдання і ситуації, що наближені до реального життя. Залучати до створення творчих проєктів, до самостійної та групової пошукової діяльності, навчаючи використанню сучасних інтернет-засобів комунікації під час роботи з джерелами інформації.

Більшість занять із підприємницьким змістом спрямовує на формування підприємницької компетентності засобами проєктної

технології, створювати вироби своїми руками, вклавши в них частинку душі, та робити світ прекрасним.

У глобалізованому світі, де переважає масове виробництво, вироби, створені індивідуально, в одному екземплярі, часто з національним колоритом, користуються більшим попитом.

Етнічні мотиви у виробах і аксесуарах дають можливість виділятися будь-якій людині, дають волю її здібностям і фантазіям, а їх оформлення в етностилі сприяє пропагуванню етнокультури, традицій та звичаїв українського народу, розкриваючи генетичний код українців.

Список використаних джерел

1. Введенский В.Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога. Педагогика. 2003. № 10. С. 51–55.
2. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі : навч. Посібн. Київ : Центр учбової літератури. 2017. 232 с.
3. Рябченко В. Деякі концептуальні проблеми навчання і виховання студентів у сучасних вищих навчальних закладах України. 2005. № 3. С. 40–45.
4. Гончаренко С У. Методика як наука. Хмельницький: Вид-во ХГКП, 2001. 30 с.
4. Гуревич Р. С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах: Монографія . Київ: Вища шк., 1998. 229 с.
5. Зязюн І. А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. Монографія . Київ: Віпол, 2010. С. 11-57.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ

Василенок Кристина Михайловна, магистрант,

Сисосва Ірина Олександрівна

*кандидат технических наук, доцент, заведующая кафедрой
декоративно-прикладного искусства и технической графики
Витебского государственного университета имени П.М. Машерова,
г. Витебск, Беларусь*

В современном образовательном процессе недостаточно такого источника информации как учебник. Следует привлекать иные источники информации которые помогут учащимся искать материал, мыслить, дискутировать на различные темы. Для этого на занятиях используется внедрение в образовательный процесс инновационных технологий.

«Информационные технологии обучения – это совокупность электронных средств, используемых для реализации обучающей деятельности». С внедрением информационных технологий в образовательный процесс меняется роль и задачи педагога. Педагог должен не просто излагать материал, а участвовать вместе с учащимися в поиске нужной информации, учить их добывать, анализировать и применять найденную информацию.

Каждое занятие должно быть интересным, запоминающимся, ярким, иллюстративным, художественным с использованием новых информационных технологий: компьютерных, аудиовизуальных, мультимедийных. Их применение позволяет увидеть мир глазами мастеров и ремесленников, посетить музеи и выставки художников, познакомиться с культурой и традициями своего народа и многих других народов мира.

При изучении некоторых разделов декоративно-прикладного искусства учащиеся много работают с графическим изображением геометрических фигур, где им нужно разработать орнамент с помощью программ Microsoft PowerPoint, Word, Paint, CorelDRAW.

Спектр применения данных программ в учебном процессе достаточно широк. Они используются для создания наглядности, контролирующих тестов, кроссвордов, творческих работ, эскизов, композиций, красивого оформления текстов и пр. Существуют графические редакторы, позволяющие создавать собственные узоры и эскизы для будущих изделий, преобразовывая изображения в схемы для различных техник. Это программы Bead Wicked, Redcafe, Крестик, Biserhelp, Pattern Maker, Win-Stitch, PCStich, Bead Work.

Использование компьютерных технологий на занятиях декоративно-прикладным искусством имеют ряд преимуществ, среди которых следующие:

- многомерное освоение учебного материала. Учебная информация подается в понятном и доступном для учащихся виде, вовлекая все виды чувственного восприятия, что помогает повысить мотивацию и заинтересованность учеников к предмету;
- компьютерная презентация помогает упорядочить весь материал, выстроить его в соответствии со структурой урока и показать нужный материал в нужный момент для увеличения эффективности;
- увеличивается количество тренировочных заданий в различных формах: викторины, тренажёры, тесты и др. При показе вопросов на слайдах ученик использует учебник при поиске ответов. Происходит смена вида деятельности, что позволяет включить учащихся в активную работу;
- подготовка обучаемого к комфортной жизни в условиях информационного общества;
- развитие мышления учащегося, эстетического вкуса и других качеств;
- развитие коммуникативных способностей, публичных выступлений, умение аргументировать ответ на вопрос и свою позицию;
- принятие правил совместной деятельности, формирование навыков работать и общаться в группе;
- развитие умений осуществлять проектную деятельность.

Не смотря на положительные стороны использование компьютера на занятиях, основная деятельность на занятиях декоративно-прикладным искусством должна состоять из практического выполнения заданий. Компьютер выполняет роль помощника в образовательном процессе.

СТВОРЕННЯ УМОВ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Волошина Анна Олександрівна

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності
011 Освітні, педагогічні науки Хмельницької гуманітарно-
педагогічної академії, м. Хмельницький, Україна*

Ключові слова: майбутній вихователь закладу дошкільної освіти, педагогічна майстерність, освітній процес.

Сучасний розвиток освіти в Україні, інтеграція в освітній європейський простір вимагає кардинальних змін в усіх ланках освіти, у вищій школі зокрема. Тому одним із основних завдань педагогічних закладів вищої освіти є підготовка висококваліфікованих кадрів, здатних якісно реалізувати освітній процес. Сучасний вихователь закладу дошкільної освіти має бути нової формації, з інноваційним світоглядом, творчими здобутками.

У закладах вищої освіти мають готувати майбутніх вихователів, готових до суб'єктної взаємодії з вихованцями, які в майбутньому будуть готові до навчання у Новій українській школі. З огляду на це перед викладачами закладів вищої освіти стоїть завдання щодо формування у студентів педагогічної майстерності, сформованість якої в подальшому вплине на якість виконання професійних обов'язків [1].

Формування педагогічної майстерності майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти є пріоритетним завданням закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців дошкільної освіти.

Система професійної освіти передбачає постійне вдосконалення, створення заохочувального середовища для розвитку творчих здібностей та інтересів студентів, оскільки ефективність формування професійної майстерності залежить від цілого комплексу педагогічних умов [3].

Провідною умовою формування педагогічної майстерності у майбутніх вихователів є система знань з професійної майстерності та набуття ними вмінь їх практичного застосування, оскільки теоретичні знання про цілі та завдання усього педагогічного процесу, про сутність, зміст, принципи, форми та методи навчання та виховання є потрібним для втілення у практиці базових теоретичних положень педагогіки.

Наступна педагогічна умова формування педагогічної майстерності майбутніх вихователів – це цілеспрямоване формування у студентів позитивної мотивації до оволодіння професійною майстерністю та націленою на самовдосконалення.

Способи активування стійкої професійної мотивації до професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти будуються на повазі до гідності студентів та індивідуалізації процесу навчання, проведення професійно-орієнтованих бесід, майстер-класів, тренінгів, круглих столів, ознайомлення з досвідом діяльності висококваліфікованих практичних фахівців сучасного закладу вищої освіти.

Третьою педагогічною умовою формування педагогічної майстерності у студентів – енергійне впровадження в освітній процес вищої школи інноваційних форм і методів професійної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти.

До таких інноваційних форм і методів відносяться: лекції-дискусії, лекції-пресконференції, проблемні-лекції, семінари-взаємонавчання тощо. Ці прийоми і методи забезпечують процесуальність, діалогічність міжособистісної взаємодії, можливості самореалізації студентів [4].

Таким чином, завданням закладу вищої освіти є допомога майбутньому вихователю закладу дошкільної освіти в оволодінні основами професійної майстерності для осмисленого та результативного старту професійної діяльності.

Воно буде реалізоване лише у випадку створення у вищій школі таких педагогічних умов як: цілеспрямоване формування у студентів позитивної мотивації до оволодіння професійною майстерністю, засвоєння майбутніми вихователями системою знань з професійної майстерності та надбання ними вмінь їх практичного застосування; запровадження інноваційних форм і методів професійної підготовки майбутніх вихователів.

Список використаних джерел

1. Артемова Л.В. Реалії та перспективи розвитку дошкільної освіти України в контексті ключових позицій Болонської декларації. *Вісник Глухівського державного національного педагогічного університету ім. О. Довженка*. 2010. Випуск 16. С. 10-14.

2. Беленька Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: монографія. Київ. 2011. 320 с.

3. Кічук Н.В. Творчість майбутнього фахівця як чинник його професійної само ідентифікації. *Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів : здобутки, пошуки, перспективи*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. С. 62-71.

4. Швець Т.А. Формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Херсон. Айлант, 2016. 124 с.

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дарманська Ірина Миколаївна

*доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри
менеджменту освіти та педагогіки вищої школи Хмельницької
гуманітарно-педагогічної академії, м. Хмельницький, Україна*

Ключові слова: підготовка студентів, педагогічний заклад вищої освіти, освітній процес, педагогічний контроль.

Педагогічний контроль у системі підготовки магістрантів будь-яких спеціальностей є невід'ємним складником освітнього процесу, завдяки якому відбувається суб'єкт-суб'єктна взаємодія викладача та студента. Хибною є думка тих, хто трактує педагогічний контроль тільки з позиції системи оцінювання. За умови чіткого структурування, компетентнісного передбачення науково-педагогічним працівником напрямів його реалізації педагогічний контроль здійснює вплив на досягнення якості низки процесів у системі становлення майбутнього фахівця, як-от: сприяє самоорганізації викладача та магістранта; допомагає визначити рівень засвоєння змісту окремого модуля, теми, освітнього компонента тощо; сприяє систематизації отриманих знань; є одним із чинників впливу на реалізацію міждисциплінарної інтеграції у системі засвоєння змісту освітніх компонентів; виступає засобом визначення рівня готовності магістранта до засвоєння матеріалу наступного модуля, теми чи окремої дисципліни; впливає на формування навичок відповідального ставлення до процесу засвоєння змісту навчальної дисципліни; сприяє реалізації співставлення між вимогами та існуючими показниками; виступає засобом застосування моніторингу, діагностування, рейтингових досліджень тощо.

У даному випадку науково-педагогічний працівник є суб'єктом управління освітнім процесом, оскільки завдяки педагогічного контролю відбувається ситуаційне оцінювання процесів

формування відповідних компетенцій та коригування власної педагогічної діяльності. З іншої сторони магістранти теж є суб'єктами реалізації педагогічного контролю, оскільки вони є активними учасниками освітнього процесу, що впливають на усі етапи його реалізації у межах освітнього компонента та у межах організаційно-педагогічної системи підготовки студентів за відповідною спеціальністю.

Підтримуємо думку Романишиної Л.М. [1], яка під контролем розуміє професійну діяльність, завдяки якій відбувається виявлення рівнів навченості студентів. На думку автора педагогічний контроль необхідно використовувати з метою створення усіх необхідних умов для розвитку кожного студента й сформованості його професійного рівня.

При реалізації педагогічного контролю обов'язково має бути присутнім зворотній зв'язок між викладачем та студентом, що сприяє налагодженню комунікативної та педагогічної взаємодії, сформованості стратегічного бачення системи засвоєння навчального матеріалу тощо.

Більшість педагогів і науковців однаково підходять до визначення функцій педагогічного контролю, виокремлюючи контролюючу, навчальну, діагностичну, виховну.

Контролююча функція передбачає корекцію діяльності педагога та викладача. Дисциплінуючи суб'єктів освітнього процесу, педагогічний контроль сприяє приведенню системи засвоєння освітніх компонентів до відповідних норм, що впливають на якість засвоєння матеріалу. Навчальна функція охоплює не тільки одну дисципліну, а усі предмети навчального плану та передбачає таку організацію педагогічного контролю, завдяки якій відбувається удосконалення процесів засвоєння знань магістрантами. Діагностична функція розширює межі педагогічного контролю, оскільки він надає можливість контролюючим органам (відділам, особам) закладу вищої освіти аналізувати недоліки, недоречності, прогалини тощо та вносити корективи у систему підготовки студентів певної спеціальності чи

групи. Виховна функція контролю сприяє формуванню у магістрантів внутрішньої переконаності у необхідності засвоєння змісту тих чи інших освітніх компонентів (тем), власного відповідального ставлення до освітнього процесу.

Таким чином педагогічний контроль у підготовці студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти розглядаємо з позиції системотвірного явища, завдяки якому підвищується якість формування знань, умінь, навичок (аналітичних, пізнавальних, практичних), мотиваційних потреб та ціннісних орієнтирів.

Список використаних джерел

1. Романишина Л.М. Система поетапного контролю навчальної діяльності студентів за модульно-рейтинговою технологією навчання з дисциплін природничого циклу: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Київ, 1997. 417 с.

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЇ»

Катинська Лідія Леонідівна

*викладач-методист Володимир-Волинського
педагогічного фахового коледжу ім. А. Ю. Кримського
Волинської обласної ради, м. Володимир-Волинський, Україна*

Ключові слова: предметна компетентність, педагог, самореалізація, творчість, педагогічна діяльність.

Постановка проблеми. На протязі всього свого існування школа в Україні вдосконалюється та розвивається. Це вимагає неабияких зусиль як від держави, так і від педагогів, які несуть відповідальність за освіту майбутніх поколінь. Так у 2018 році в державну освіту вводиться таке поняття як «Нова Українська Школа». Ця подія означила грандіозні зміни в освітньому середовищі, у системі освіти та в особистості вчителя.

Модернізація освіти вимагає від учителя займатися власним всебічним розвитком, опановувати ряд компетентностей, змінювати

свою педагогічну позицію. Зважаючи на вищевикладене, розгляд суті предметних компетентностей та їх успішне формування в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя є актуальною проблемою як самого педагога, так і сучасної педагогіки.

Аналіз досліджень і публікацій з означеної проблеми.

Педагогічні аспекти формування творчої особистості в нових умовах освітнього процесу розробляють В. Андреев, І. Зязюн, І. Іванов, В. Лозова, С. Сисоєва, О. Савченко, Н. Тарасевич, Н. Щуркова.

Мета статті – теоретично обґрунтувати роль предмету «Технології» у творчій самореалізації особистості майбутнього педагога.

Виклад основного матеріалу дослідження. В наукових джерелах зазначається, що **предметна компетентність** – це сукупність знань, умінь та навичок у межах предмета, що дозволяє особистості виконувати певні дії через власне ставлення. Предметні компетентності є складовою частиною ключових компетентностей фахівця. Їх призначення в тому, що студент, навчаючись, має оволодіти вмінням аналізувати, систематизовувати та узагальнювати інформацію, розвивати у собі спостережливість як необхідну якість педагогічних впливів, навчився розуміти терміни, поняття, визначення, вмів обґрунтовано і доказово вести полеміку, дискусію, самостійно визначати причини та наслідки педагогічних явищ, процесів, дій, що є складовою його педагогічної взаємодії у педагогічній діяльності, виділяти чинники позитивної мотивації власних дій та вмів створювати власні портрети сучасних ролей педагога, оволодів аксіологічними вміннями виявляти та оцінювати помилки власних педагогічних дій, формувати власну педагогічну позицію. Зміст предмету «Технології» є інтегрованим курсом, що синтезує сукупність знань, умінь та навичок (компетентностей) зі вступу до спеціальності та педагогіки. Засвоюючи систему знань про функції вчителя та його нові ролі в НУШ, студенти одночасно визначають власні позиції у ролі вчителя-класного керівника, тьютора, фасилітатора як у роботі з різновіковими групами

здобувачів освіти, так і в тимчасових дитячих колективах та в змісті педагогіки партнерства.

Розкриття суті педагогічних здібностей вчителя у його професійній діяльності є необхідною умовою саморозвитку та самореалізації майбутнього вчителя. У педагогіці термін «самореалізація» визначається як одна з цілей педагогічного процесу, і полягає в допомозі особистості реалізувати свої позитивні можливості, розкрити здібності і задатки. Педагог, який прагне реалізуватись, проходить, як правило, такі етапи професійного становлення: спочатку у нього домінує особистісна концепція «Я – вчитель», яка передбачає вияв бажання зарекомендувати і проявити себе як хорошого вчителя; потім проходить час, коли домінує концепція діяльності: для особи дуже важливо робити все правильно і гарно. Згодом настає момент, коли педагог ставить собі запитання: а для чого і чи потрібне це все конкретному учневі, якого я навчаю і виховую? Саме тоді, коли починає домінувати концепція виховання, він (вчитель, педагог) максимально наближається до творчості. Тільки частина вчителів постійно розвивають в собі свій творчий потенціал. Цілком слушно зауважують окремі дослідники, що причиною існування негативних педагогічних явищ є «формальне ставлення до педагогічної творчості, поверховий характер інноваційних процесів, наявність негативних стереотипів та шаблонність мислення педагогів». Щоб хоч частково уникнути шаблонності, вивчаючи даний інтегрований курс, студенти педагогічного коледжу складають автопортрет «Я-вчитель», через технологію «фішбоун» встановлюють причини трафаретності в діяльності вчителя, з допомогою наукової інформації про кодекс вчителя виробляють необхідні предметні компетентності та засвоюють елементарні шляхи самореалізації, а творчий етюд «Діти, я здивую вас..» формує в них систему світоглядних переконань про значимість саморозвитку, самоствердження, самовдосконалення. Тому важливим чинником у процесі становлення фахівця є його вміння застосовувати такі методи

науково-творчої діяльності, як моделювання, висування гіпотези, експеримент, проєктування тощо.

Однією із важливих якостей творчої особистості учителя є самостійність мислення. В структурі професійної компетентності творча готовність і у майбутньому творча професійна діяльність педагога залежить від сукупності психолого-педагогічних і спеціальних знань та рівня сформованості розвивальних вмінь. Розвивальні вміння допомагають вчителю створювати атмосферу творчого розвитку пізнавальних інтересів, здібностей, нахилів учнів; стимулювати пізнавальну самостійність й творче мислення, розвивати творчу потребу застосовувати набуті знання, організовувати спільну творчу діяльність вихованців, розвивати стійкий інтерес до навчальної діяльності та науки. Навчити особистість мислити самостійно – це чи не головна проблема як шкільної так і вищої освіти. Цінними у цьому питанні є нестандартні форми семінарських занять: семінар з наперед запланованими помилками, семінар-захист рефератів, семінар-дискусія, семінар - вирішення проблемних питань, семінар - прес-конференція, семінар-«мозговий штурм»; батл знань («battle» – (англ. поєдинок) - конкурс для всіх, хто хоче більше драйву, де є такі умови: бути сміливим, розумно, шалено, доказово, точно, грамотно, висловлюватись, аргументувати, зіставляти, узагальнювати, демонструвати свідоме засвоєння системи наукових знань.

Важлива роль у формуванні творчої особистості педагога належить процесу педагогічного самовизначення. Адже усвідомлений педагогічний вибір, фахове призначення, визнання учителем свого місця в освітньому середовищі активно сприяють його професійному розвитку, стимулюють творчу професійну діяльність, ствердження себе як компетентної особистості. В процесі навчання студенти оволодівають компетентностями аналізувати педагогічні першоджерела, твори класиків педагогіки, сучасні наукові дослідження, запропоновані науковцями, нормативні документи, вчать ся зіставляти факти, висловлювати припущення, будувати гіпотези та аргументовано доводити власну позицію.

У контексті професійних якостей творчого педагога важливе місце посідає ціннісна орієнтація. Ціннісні орієнтації творчої особистості вчителя – це такі соціальні цінності, які виступають для педагога як стратегічні цілі його творчої діяльності, посідають особливе місце в мотиваційно-регулятивній системі поведінки та професійної діяльності і впливають на творчий зміст та спрямованість його потреб, мотивів, інтересів.

Серед професійних цінностей важливими є любов до дітей, покликання, любов до професії, творча професійна компетентність, творче натхнення як людська потреба, в якій особистість знаходить щастя. Важливою рисою характеру творчої особистості вчителя є цілеспрямованість. Лише завдяки цілеспрямованості, як ознаки вольового характеру, вчитель долає надзвичайно складні труднощі на шляху вирішення проблеми, мобілізує власні сили свого інтелекту для досягнення мети. Тому розв'язування педагогічних задач-ситуацій, педагогічних завдань, складання моделі власного вчителювання, оволодіння новими стратегіями педагогічної взаємодії (метод «зеленої ручки», прийом «долоньки», кубик Блума, інтерактивна вправа розвитку критичного мислення «шість капелюшків», застосування орф-педагогіки, тренінгові вправи) є досить актуальними методами та формами співпраці із студентами.

Ефективному формуванню та розвитку творчого потенціалу вчителя сприяє самоосвіта, яка є важливою умовою творчого професійного самовдосконалення вчителя. Враховуючи самоосвіту як внутрішню потребу до самореалізації, самовдосконалення та подальшого зростання творчих потенціальних здібностей особистості педагога, варто зазначити ступені розвитку самоосвіти: елементарна (низька), яка може сприяти усвідомленню особистістю потреби в розвитку творчих здібностей; допустима (середня) самоосвіта наповнюється осмисленням особистістю багатогранної педагогічної технології і потреби творчого підходу в її конструюванні, прагненні творчо розвивати та вдосконалювати свою професійну майстерність;

оптимальна (висока), що пов'язана з процесом основного розвитку індивідуальної творчості; ідеальна (найвища) самоосвіта як життєво-необхідна у професійній діяльності, характеризується творчими процесами, самопізнанням, самореалізацією, самопрогнозуванням пошукової педагогічної діяльності та створенням індивідуального, творчого, новаторського стилю професійної діяльності. Залучення студентів до первинного ознайомлення з науково-методичними джерелами інформації, інноваційними електронними платформами, освітніми ресурсами інформаційних технологій, а згодом до конспектування та аналізу наукових підходів освіти, педагогічному процесі, самостійному створенні мультимедійних презентацій, відеороликів тощо є результативним шляхом спонукування до самоосвіти та саморозвитку, ефективного засвоєння системи необхідних знань та формування предметних компетентностей. Досліджуючи дану проблему, вдалося виявити, що 100% студентів надають даному інтегрованому курсу позитивне значення. 68% визначають його ефективність у практичному спрямуванні. 74% студентів погоджуються, що предметні компетентності є необхідною умовою фахової підготовки. Але ми маємо розуміти, що не всі студенти розуміють глибину знань для того, хто вчить інших. Окремі з них у майбутній діяльності будуть діяти шаблонно, окремі дбатимуть про зовнішню сторону справи, і, тільки ті, хто вчасно самовизначився буде інноватором.

Висновки. Підсумовуючи сказане вище, ми наголошуємо на тому, що важливим об'єднувальним чинником формування предметних компетентностей в студентів педагогічного коледжу через вивчення предмету «Технології» є прагнення постійного саморозвитку, цілеспрямоване, систематичне збагачення знань, умінь, навичок; творче застосування набутих знань у професійній діяльності та творча співпраця викладача та студентів. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні проблеми пошуку дієвих шляхів формування предметних компетентностей як необхідного складника творчого професійного самовдосконалення вчителя.

ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Павлішена Людмила Валеріївна

*кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри
хореографії Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії,
м. Хмельницький, Україна*

Ключові слова: тьюторство, тьюторський супровід, траєкторія професійного і особистісного розвитку.

Одним із основних ціннісних орієнтирів сучасної вищої освіти є спрямованість на формування і розвиток у здобувачів інтегральних (базових та спеціальних/предметних) компетентностей. Ця властивість компетентнісної парадигми вищої освіти вимагає оновлення мети, змісту освіти, використання нових методів та технологій навчання і формування таких якостей майбутнього фахівця, які б допомагали у майбутньому адекватно, легко, швидко, самостійно, творчо вирішувати професійні завдання будь-якої складності. Вважаємо, що побудова кожним здобувачем освіти власної траєкторії професійного і особистісного розвитку відкриває можливості удосконалення навчального процесу. Основні проблеми, з якими зіткнулася наша система освіти, – глобалізація та зміна парадигми мислення сучасної людини у сторону постмодерного світорозуміння. Тому мусимо змістити акценти на саморозвиток та реалізацію не загальної, а індивідуальної мети навчання магістрів. Саме тьюторський супровід здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти здатний вирішувати ці надскладні і актуальні завдання.

Найосновнішими функціями тьюторства є співпраця зі студентом щодо його навчання, супроводження його у побудові та реалізації програми особистісного розвитку та моральна підтримка. Найбільшу увагу варто звертати на втілення ідей індивідуалізації навчання. Однак, у реаліях нашої системи вищої освіти ці ідеї можуть залишатися лише хорошими, але недосяжними намірами. Так, є певні поступи щодо самостійності кафедр у розробці освітньо-професійних

програм (використання досвіду і побажань стейкхолдерів, студентів та випускників), дотримання вимог щодо обсягу кредитів, відведених на дисципліни вільного вибору студента тощо. Але можливості тьюторства не розкриті навіть на половину через вибір курсів здобувачами освіти, який не виходить за рамки стандарту. Те ж можемо сказати і про співпрацю студента і викладача, вона здебільшого обмежена рамками навчального плану і конкретного курсу. Оскільки навчання у магістратурі спрямоване на розвиток компетентностей у межах управлінської, організаційної, навчальної, дослідницької діяльності і зазвичай поєднане із трудовою діяльністю, то для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти основоположним є усвідомлення ресурсів власного особистісно-професійного розвитку. Цей фактор впливає на те, що не усі магістри чітко вибудовують стратегію власного розвитку і усвідомлюють роль навчального середовища у цьому процесі. Переважно ми фіксуємо формальне розуміння результатів навчання у магістратурі, а освітнє середовище більшістю магістрантів бачиться як ресурс для навчання. Натомість ідеальним було б усвідомлення здобувачами освіти навчального середовища як «ресурсу для професійно-особистісного розвитку у професійній діяльності» [1, с. 94]. Ще однією проблемою є неузгодженість, розрізненість мети здобування освіти на другому (магістерському) рівні, теми дипломного дослідження та, власне, професійної діяльності здобувача. До цих проблем додаються традиційні для нашої освіти небажання студентів брати на себе відповідальність за результати навчання, перекладання контролю за результатом на викладача чи керівника наукового дослідження.

Для успішної реалізації тьюторського супроводу магістрантів необхідно вивчити запити здобувачів щодо необхідності такого супроводу, зосередити роботу тьютора на індивідуальних потребах щодо особистісно-професійного росту кожного студента а не окремої групи, спрямувати результати тьюторського супроводу на вирішення професійних завдань студентів, отримання практичних результатів у

професійній діяльності, допомогти магістранту віднайти внутрішні ресурси для особистісно-професійного росту.

Список використаних джерел

1. Савельев В.А. Тьюторское сопровождение в профессионально-педагогическом образовании на уровне магистратуры. *Вестник Южно-Уральского государственного гуманитарно-педагогического университета*. 2013. № 12. С. 89–96.

ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЗМІСТУ ОСВІТИ ВИМОГАМ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОСОБИСТОСТІ

Петухова Ірина Олексіївна

викладач-стажист кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Ефективність педагогічної діяльності визначається значною мірою методом викладання, як способом, «інструментом» здійснення цієї діяльності. Методи складаються під впливом різноманітних об'єктивних та суб'єктивних обставин, які визначаються соціальним замовленням.

Весь досвід світової педагогічної думки свідчить, що серед множини шкіл течій можна виділити два напрями. Один з них – авторитарний, репресивний – являє собою командну, імперативну педагогіку, що жорстко регламентує суб'єктно-об'єктні відношення між учасниками освітнього процесу. Інший визначає в якості основи процесу навчання та виховання педагогіку співробітництва, мета якої – розвиток особистості.

Зміст освіти є одним з основних засобів розвитку особистості та формування її базової культури. Педагогічна наука виділяє такі підходи до визначення сутності змісту освіти:

1. Знанієво-орієнтований.
2. Особистісно-орієнтований.

Знанієво-орієнтований підхід традиційної педагогіки орієнтований на реалізацію переважно освітянських функцій закладів середньої освіти, визначає зміст освіти як сукупність систематизованих знань, умінь і навичок, поглядів і переконань, а також певний рівень розвитку пізнавальних сил та практичної підготовки, досягнутої в результаті навчально-виховної роботи.

Особистісно-орієнтований підхід до сутності змісту освіти визначає його як педагогічно адаптовану систему знань, навичок та умінь, досвіду творчої діяльності та досвіду емоційно-вольового відношення, засвоєння якої було призначено для забезпечення формування всебічно розвитої особистості, підготовленої до відтворення (збереження) та розвитку матеріальної та духовної культури суспільства.

В умовах гуманізації освіти особистісно-орієнтований підхід до змісту освіти все більш затверджується та знаходить відображення в працях І. Я. Лернера, М. Н. Скаткіна, В. С. Ледньова, Б. М. Бим-Бада, А. В. Петровського та ін.

Особистісно-орієнтований зміст освіти спрямований на розвиток цілісної людини: її природних особливостей (здоров'я, здатності мислити, відчувати); її соціальних якостей (бути громадянином, працівником) та властивостей суб'єкта культури (свободи, гуманності, духовності, творчості).

Ідея розвитку цілісної людської особистості не нова. В епоху Відродження і 18-19 ст., у зв'язку з ствердженням ідей гуманізму, з'являються концепції цілісного розвитку особистості та спроби їх реалізації. Це підтверджують «Школа радості» В. Де Фельтре, теорія вільного фізичного і розумового розвитку; теорія вільного виховання Ж. Ж. Руссо. У сучасних умовах ідея розвитку цілісної людської особистості стає детермінуючою та визначальною у змісті сучасної освіти. Розглядаючи зміст освіти як один із засобів розвитку особистості, необхідно відмітити, що в педагогічній теорії та практиці однією із складних та ключових проблем є розвиток особистості в спеціально організованих умовах.

Сучасна педагогіка розглядає особистість як одне ціле, в якому біологічне невід'ємне від соціального на відміну від біологічної (З. Фрейд), соціологічної і біосоціальної теорій розвитку особистості.

Л. С. Виготський визначає особистість як цілісну психічну систему, яка виконує певні функції і виникає у людини, щоб обслуговувати ці функції. Основні функції особистості – творче засвоєння суспільного досвіду і включення людини в систему суспільних відношень. Особистість існує, проявляється і формується у діяльності і спілкуванні.

Людська діяльність у будь-якій формі реалізує собою поперед усього одвічну здатність одухотворення оточуючої людину і доцільно перетворюваної ним реальності, у тому числі власного буття.

Актуальним для людства став перехід від розуміння людини як *homo habilis* (людина розумна) до розуміння її як *homo ludens*, *homo pictor* (людина граюча, людина-художник, людина, що створює образи). Ми маємо справу з процесами, що межують з переміною менталітету суспільства й індивіда, процесами, що знаменують перехід людства від техногенної до антропогенної цивілізації, в якій ключову роль будуть грати творчі потенціали людини.

За В. О. Сластьоніним, людина – це система динамічна, що стає особистістю і проявляється в цієї якості в процесі взаємодії з оточуючим середовищем. Тому з точки зору структури змісту освіти повноти картини можна досягти лише при умові, якщо особистість буде представлена в її динаміці. Необхідною умовою для успішного розвитку особистості є учіння як головний вид діяльності поряд із трудовою, ігровою, суспільною. Отже, діяльність особистості виступає детермінантой змісту освіти.

У свою чергу, Л. С. Ледньов визначає зміст освіти як зміст організованої діяльності учнів, основу якої складає досвід особистості.

На підставі вище сказаного і беручи до уваги, що освітянсько-виховна діяльність будується на основі ряду принципів, можна виділити особистісно-орієнтовані принципи для розгляду специфіки змісту освіти.

1. Принцип цінності особистості та її унікальності. Його сутність полягає у визнанні самоцінності особистості кожного, хто навчається, неповторності його індивідуальності та здатностей і, відповідно, у ствердженні необхідності побудови освітянського процесу, який орієнтований на максимальний розвиток цієї індивідуальності.

Цей принцип у кінцевому результаті задає максимально індивідуалізований навчально-виховний процес, який реалізується у гнучких навчальних планах і програмах.

2. Принцип пріоритету особистісного розвитку.

Процес особистісного розвитку виступає як головна ланка освітянського процесу. При такому підході навчання виступає лише як засіб розвитку особистості, а не як самостійна ціль. Принцип припускає орієнтацію на внутрішню, а не зовнішню (відмітка, заохочування, уникнення покарання) мотивацію навчання, свободу вибору того, хто навчається, області докладання зусиль у процесі професійної підготовки, всієї своєї життєдіяльності. Цей принцип у собі містить наступні принципи:

2.1. Принцип емоційно-ціннісної орієнтації освітянського процесу, що припускає єдність емоційної, когнітивної та мотиваційно-вольової сфер особистості в педагогічному процесі. Це забезпечується як підтримкою особливої системи міжособистісних відношень, камерністю спілкування, так і спеціальною побудовою навчальних планів і програм.

2.2. Принцип співпраці, творчого підходу та демократизму (демократичність, відкритість, гласність у прийнятті рішень та оцінюванні ефективності роботи учасників освітнього процесу; творча співпраця учасників освітнього процесу, пріоритет творчих методів і стилю роботи).

Специфіка змісту освіти визначає форми організації педагогічного процесу. Домінуючим, поряд із класно-урочною системою та лекційно-семінарською, є індивідуальне навчання та виховання. Безперечно, зміст навчання, що спрямований на розвиток і

зріст особистості, повинен урахувати національні особливості мистецтва і впливати на емоційно-ціннісні орієнтації особистості.

У відповідності до концепції художньої освіти як базової системи естетичного розвитку і з урахуванням змісту Державного освітнянського стандарту освіти в галузі мистецтва можна сформулювати такі завдання:

1. Формування цінісно-емоційного відношення до національної спадщини шляхом опанування культури.

2. Активізація художньо-естетичного розвитку і творчої діяльності тих, кого навчають, потребу в освіті засобами національної спадщини.

3. Поглиблення знань тих, кого навчають, про різноманітність форм прояву мистецтва, про специфіку її впливу на людину, про вираз у мистецтві народної художньої творчості, про взаємовплив і взаємопроникнення культур різних народів.

4. Ознайомлення з найбільш відомими творами професійної та самодіяльної творчості, з діяльністю центрів культури, відомими виконавчими колективами.

5. Надання представлення про способи художньої діяльності, про джерела та традиції, про національні види фольклору, стильові особливості мистецтва, своєрідність національного виконання.

У вимогах до рівня підготовки тих, кого навчають, переважними формами, що передбачають прояв їх творчості, моральний та художньо-естетичний розвиток, є:

1. Вміння виразити морально-естетичний зміст творів у різних формах творчої діяльності на занятті та позакласних заняттях (конкурси, свята тощо).

2. Прояв потреби в самоосвіті з мистецтва та її удосконалені, у складанні домашньої бібліотеки з різних напрямків мистецтва.

3. Засвоєння кращих національних зразків професійної творчості.

У відповідності до вищевикладених завдань учитель визначає вибір творів, спираючись на визначення цілі своєї педагогічної

діяльності та свій художній смак, виходячи зі своїх переконань про значущість матеріалу у формуванні особистісних якостей тих, кого навчають.

Зміст мистецької освіти, що містить в собі цілісну систему морально-естетичних оцінок, відношень у багатьом сприяє особистісному зросту, рішенню задач самовиховання, самовираження, саморозвитку та самоствердження.

Таким чином, у світі гуманізації сучасної освіти домінуючим стає особистісно-орієнтований підхід до сутності змісту освіти; детермінантою освіти є діяльність особистості; специфіка змісту музичної освіти визначається зверненням до культурних традицій, впровадженням їх у процес навчання, що дає можливість тим, хто навчається, відчувати культурну спадщину свого народу, культурні коріння якого живлять свідомість підростаючого покоління і представляють загальнолюдські цінності у душі нації.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ЯК ОБ'ЄКТ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ Й УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Пислярь Олександра Олегівна

*аспірантка кафедри педагогіки, психології та освітнього
менеджменту ім. Є. Петухова Херсонського державного
університету, м. Херсон, Україна*

Необхідність наукового підґрунтя управління у сфері освіти призвела до виникнення міждисциплінарної науки освітнього менеджменту, розвиток якої тільки набирає обертів, усе більше уваги приділяється теоретичному осмисленню специфіки галузі та концептуалізації. Складнощі полягають у недосконалої законодавчої бази та правового забезпечення управління освітою, історичні передумови розвитку освітньої галузі, менталітет. Аналіз поняттєво-категоріального апарату менеджменту в освіті дозволяє виокремити поняття, які використовуються у методичній і науковій

літературі з питань управління педагогічними системами. Такими поняттями є «соціальне управління», «освітній менеджмент», «педагогічний менеджмент», «управління в освіті», «школознавство», «керівництво». Спробуємо з'ясувати сутність та специфіку цих понять і визначити їхнє співвідношення та зв'язки. Слід зауважити, що більшість термінів позначають як вид управлінської практики, так і назви дисциплін, які вивчають цю практику. Науковці схиляються до думки, що у контексті соціального управління терміни «менеджмент» й «управління» можна вважати синонімічними [2, с.35].

Наприклад на рівні управління закладом освіти ми можемо говорити як про внутрішньошкільне управління, так і про внутрішньошкільний менеджмент. [4, с.11].

Інші науковці (О. Кузьмін та ін) зауважують, що відмінність між термінами «управління» і «менеджмент» полягає саме в об'єкті. Управління може бути спрямоване на систему, технічні засоби, комп'ютерну мережу тощо. Менеджмент є різновидом управління, направленою виключно на людей (цілеспрямований вплив на групи, колективи працівників, виконавців), а отже є вужчим поняттям [3, с.10].

В. Крижко зауважує, що концепція освітнього менеджменту трансформує роль педагога у контексті політики, стратегії і тактики закладу освіти, що потребує творчості та гнучкості під час формування установок, мотивів навчання, раціонального використання ресурсів. Зоною відповідальності вчителя є тактика, тобто саме реалізація стратегії та принципів освітнього процесу. Оскільки діяльність вчителя та менеджера пов'язана з організацією діяльності людей і має багато спільного, концепція наукового менеджменту має успішно використовуватись при підготовці та перепідготовці педагогів і керівників закладів освіти [1, с. 10].

Під час аналізу наукової літератури знаходимо поняття «педагогічний менеджмент», який є комплексом принципів, методів, організаційних форм та технологічних прийомів управління освітнім процесом, що спрямовано на підвищення його ефективності [3, с. 12].

О. Мармаза визначає педагогічне управління як практичну діяльність з управління навчально-виховним процесом. Це інтеграція соціального, правового, економічного, адміністративного видів управління, які спрямовані на реалізацію провідної мети виховання, навчання, освіти й розвитку. Як наука, педагогічний менеджмент – це теорія та практика ефективного управління навчально-виховним процесом. [2, с. 10]. Ю. Васильєв надає таке визначення педагогічного управління як педагогічної діяльності – управління вихованням і навчанням підростаючих поколінь. Оскільки педагогічний процес за своєю сутністю є поєднанням навчання, освіти, виховання, що спрямоване на формування гармонійно розвиненої особистості, він має бути контрольованим і керованим. Якщо розглядати управління закладом освіти як комплексну, доцільну, цілеспрямовану взаємодію освітнього менеджера (керівника) з усіма учасниками педагогічного процесу та стейкхолдерами задля координації та узгодження діяльності, упорядкування педагогічної системи та підвищення якості освіти, навчання та виховання, то робимо висновок, що педагогічний процес є одним із об'єктів діяльності керівника навчального закладу.

Використані джерела:

1. Менеджмент в освіті: Підручник / За ред. проф. В. Крижка. – К.: Освіта України, 2020. – 438 с.
2. Менеджмент освітньої організації / О. І. Мармаза. – Х.: ТОВ «Щедра садиба», 2017. – 126 с.
3. Педагогічний менеджмент : навчальний посібник / В. Е. Лунячек. – 2-е вид., випр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2015. – 512 с.
4. Управління навчальним закладом : Навчально-методичний посібник. У двох частинах / О.І.Мармаза, О.М.Касьянова, В.В.Григораш та ін. – Х. : Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – 312 с.

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ПОБУДОВИ ВИВЧЕННЯ ОСНОВ ПРОЄКТУВАННЯ

Полторак Андрій Валентинович

старший викладач кафедри технологічної та професійної освіти,

Зикова Надія Олександрівна

*здобувач вищої освіти Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса, Україна*

Про природу розглянутих явищ та наслідків, які впливають на процес навчання, існують різні думки й у психологів, і у методистів. Розглянемо спочатку позиції методистів. В них маються переважно дві точки зору.

Перша запевняє необхідність поворотів предмета при виконанні креслення. Автори багатьох книг і методисти, які притримуються такої точки зору, ґрунтуються на тому, що механізм процесу читання креслення вважається відомим. При цьому передбачається доведеним, що визначення форми предмета при читанні постанови з даними проєкціями або уявного повороту даних проєкцій, із тим, щоб створити уяву про форму зображуваного предмета. Вважається, що якщо має місце уявний поворот передбачуваного просторового образу, то для формування навичок у швидкому читанні креслення «потрібно прилучати учнів до виконання цього повороту фізично». Звідси виходять рекомендації про необхідність поворотів при виконанні креслень для надання предметам положень, відповідних виконуваним проєкціям [1].

Прихильники цієї концепції стверджують, що рухи, пов'язані з поворотом зображуваного предмета до положення, необхідного «для замальовки тієї чи іншої проєкції», мають «особливу цінність», так як «рухові уявлення, виникаючі в учнів під час цих маніпуляцій з предметом, допомагають виявити взаємний зв'язок між проєкціями креслення».

У свою чергу тут також мають місце два підходи до теоретичних основ проблеми. Більшість методистів, не піддаючи обговоренню теорію побудови креслення, викладену в сучасній нарисній геометрії (проектування в трьохгранному куті), вважають, що дана система анітрошки не порушиться, якщо спостерігач залишиться нерухомим, а зображуваний предмет буде повернутим у потрібному напрямку. Аналогічної думки притримується й А. Островський. «В нарисній геометрії, - пише він у своїй книзі, присвяченій її відомому викладові, - для отримання нового зображення предмета треба повернути предмет навколо якої-небудь вісі, залишивши напрямок проектування і площину проєкцій без змін» [2].

Висловлюються й інші судження, наприклад, про те, що основи теорії креслення слід переглянути. Пропонується так названа схема предметно-маніпулятивного креслення. В основу цієї схеми покладений «процес руху і поворотів оригіналу в просторі відносно проєкційних променів у площині проєкцій». При цьому позиційна визначеність елементів оригіналу і його орієнтація в просторі забезпечується системою координат, вибраної у самому оригіналі. По відношенню до предмета зображення обидва ці підходи відображають по суті одну й ту ж саму точку зору: визнання доцільності маніпулювання оригіналом. Звідси випливають і відповідні висновки для педагогічної практики.

Один з підходів до такого трактування питання складається в роз'ясненні взаємного розташування видів на кресленнях, виходячи з того, що уточнюючі додавання-спереду, зверху, зліва тощо.

Багато дослідників вважають, що повороти предмета в процесі виконання креслення призводять до простого змальовування того чи іншого вигляду, а такий засіб, який не потребує напруженої праці думки, разом із відмовою від використання проєкційного апарату, гальмує розвиток просторової уяви учнів.

Під час читання креслення вважається, що головна роль належить аналітико-синтетичної діяльності, порівнянню, зіставленню, міркуванню, а не поворотам. При цьому відмічається той факт, що

процес читання креслення вивчений ще недостатньо, і це не дає підстав для яких-небудь категоричних стверджень. Прибічники цієї точки зору вказують, що багато людей, за якими велись спостереження, відразу «схвачують» форму предмета за кресленням або як би поступово «ліплять» просторовий образ предмета, використовуючи головний вигляд як опірний, співвідносяючи його з іншими видами і коректуючи при цьому початкове уявлення про його форму.

В зарубіжній методичній і навчальній літературі також знаходять своє відображення дві точки зору відносно процесу зорового сприйняття оригіналу й формування засобів графічної діяльності при навчанні виконанню креслення в прямокутних проєкціях.

Одні автори пропонують різні підходи, пов'язані з маніпулюванням оригіналом. Вони виходять із необхідності повертати натуру при роз'ясненні принципів побудови креслення, тобто являються прибічниками першої з розглянутих вище точок зору. Таких авторів досить багато. Назвемо деяких із них: А. Бахман і Р. Форберг у своєму курсі технічного креслення, виданому у Лейпцизі, починають викладання методу проєкцій з демонстрації поворотів предмета на 90 градусів у різних напрямках, перед тим як продемонструвати його зображення у трьох виглядах.

У процесі цих пояснень площини проєкцій не показують.

Приблизно такий же порядок викладання прийнятий і в одному з вітчизняних підручників креслення, виданому в Талліні. Декілька інакше, але принципово аналогічно підходять до пояснення С. Іоцов у підручнику для IV-VI класів гімназій (Болгарія), а також Р. Рогер і Х. Ріхтер в курсі креслення для шкіл (ГДР). Вони також спочатку виключають наочну опору на площині проєкцій, але вводять поворот предмета в чотири різні положення. Услід за цим відбувається перехід до розглядання шести видів на кресленнях.

В англійському підручнику А. Барнеса й А. Тілбрука при викладанні теорії інженерного креслення спочатку розглянутий

процес проєцювання предмета. При цьому автори використовують одну горизонтальну площину проєкцій, а предмет у просторі показують у трьох поворотах

Приклади використання поворотів предмета ми знаходимо також і у М. Чентвара у його підручнику по основах технічного креслення для гімназій (Румунія) і в повному курсі технічного креслення Х. Спенсера (США) [3]. Перший із вказаних авторів демонструє поворот предмета навколо вертикальної вісі. Вибравши такий засіб, автор удається не тільки до повороту предмета, але й до зміщення положення вісі обертання.

Х. Спенсер [4] дуже детально розробив ідею демонстрації повороту предмета в просторі для придання йому положення, відповідного тому чи іншому вигляду. Ілюстрації виконані таким чином, що показ проміжкових положень предмета під час повороту на 90 градусів дозволяє спостерігати за поступовими змінами його положення в просторі. Автор вважає необхідним показати, як поступово видимі частини зображуваного предмета стають невидимими, як змінюються контури предмета в процесі його повороту і т.д. Використані зображувальні засоби спрямовані на максимальне посилення наочного показу зміни положення предмета відносно ока виконувача [4].

У прибічників розглянутої точки зору прагнення до маніпулювання предметом іноді набуває абсолютно інакшого ілюстративного виразу, який заважає його зоровому сприйняттю.

Так, в книзі Е. Мейснера, виданій у Лейпцизі і присвяченій навчанню читання технічних креслень, для пояснення процесу утворення креслення у трьох виглядах дається малюнок, в якому предмет показаний у трьох поворотах так, що дані зображення не розчленовані, а зорово сприймаються як один предмет. Треба володіти високо розвинутою просторовою уявою, щоб, використовуючи відому долю фантазії, уявити, як даний малюнок поєднується з кресленням, який йому потрібно пояснити.

Інші автори (їх більшість) притримуються іншої точки зору. В принципі усі вони вважають, що предмет в процесі його зорового сприйняття для цілей побудови проєкцій повинен бути розміщений у просторі нерухомо. При цьому можна підкреслити два підходи до пояснення способу отримання креслення в системі трьох і більше площин проєкцій.

Частина авторів при цьому у своїх курсах креслення будують пояснення на основі зображення предмета, розташованого в просторі тригранного кута або в просторі, обмеженому більшою кількістю площин. Так роблять англійці Р. Хелшер і С. Спрингер [3], Ф. Годуер, а також американці І. Флемінг, Д. Баріх, Л. Сміт та інші. До цієї групи авторів належить і англієць Ж. Андрюс. Проте він розглядає окремо проєктування на кожную з площин проєкцій з послідуочим їх об'єднанням.

Має місце й інший підхід. Він полягає в тому, що учиняються спроби допомогти учням визначити точку зору на предмет у процесі побудови його креслення. В цих цілях в деяких книгах, наприклад, в угорському підручнику креслення, написаному Є. Палфі, і в деяких навчальних посібниках, виданих в США, приводяться малюнки виконувачів, які розглядають предмети з різних точок зору. Після таких попередніх роз'яснень здійснюється перехід до показу розміщення видів на кресленні. При цьому в літературі, виданій в США, площини проєкцій не показують.

Список використаних джерел

1. Кузьменко П. І. Технологія інтегрованого вивчення креслення. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. 227 с.
2. Островский А. И. Начертательная геометрия в популярном изложении Москва: Издательство технико-теоретической литературы. 1953г. 224с.
3. Mitchell A., Spenser H. C., Giesecke F. E. Technical Drawing : підручник. Macmillan Company; 3rd edition, 1949. 851 p.
4. Technical Drawing Problems : підручник / H. C. Spencer et al. 3rd ed. USA : Pearson College Div; 9th edition, 1991. 208 p.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ОБРАЗУ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Савченко Марина Сергіївна

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки,
психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-
педагогічної академії, м. Хмельницький, Україна*

Ключові слова: компетенція, компетентність, професійна компетентність, професійна компетентність викладача закладу вищої освіти.

Інноваційні зміни в освітній галузі України, зростання рівня розвитку психолого-педагогічної науки та сучасна освітня політика спрямовані на європейську інтеграцію, на високий професіоналізм та креативність фахівця, здатного працювати в системах, що постійно трансформуються.

Закон України «Про вищу освіту» трактує якість вищої освіти як сукупність якостей особистості з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства» [3]. У зв'язку з цим на сьогодні постає проблема впровадження компетентнісного підходу до галузі освіти, нових методик та технологій навчання.

Сьогодні пріоритети зміщуються на користь фахівців, практично підготовлених до ефективного виконання функціональних обов'язків, здатних швидко адаптуватися до професійних вимог, оперативно застосовувати на практиці набуті знання й уміння. Пріоритетною стає прагматична здатність успішно діяти, ефективно виконувати певні функції, вирішувати проблеми і досягати поставленої мети [1].

Питаннями структури і сутності понять термінів «компетенція» і «компетентність» у галузі освіти займалися Н. Бібік, Н. Кузьміна, П. Борисов, О. Овчарук, С. Шишов, Дж. Равен, В. Краєвський, А. Хуторський та ін.

Однією з проблем сучасного суспільства є потреба в компетентних, висококваліфікованих фахівцях, конкурентоспроможних на ринку праці. Професійна компетентність – це інтегративне утворення особистості, що поєднує в собі сукупність знань, умінь, навичок, досвіду і особистісних якостей, які обумовлюють готовність і здатність особистості діяти у складній ситуації та вирішувати професійні завдання з високим ступенем невизначеності; здатність до досягнення більш якісного результату праці, ставлення до професії як до цінності [4].

Структура компетентності визначається сукупністю діяльнісно-рольових та особистісних характеристик, що забезпечує ефективне виконання викладачем обов'язків науково-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти.

Проблемою дослідження професійної компетентності педагога займалися багато зарубіжних і вітчизняних учених: Л. Ващенко, В. Введенський, М. Жалдак, І. Зязюн, М. Корнілова, О. Локшина, Н. Ничкало, О. Овчарук, О. Пошетун, О. Савченко, С. Сисоєва, О. Семенов та інші. Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури дає підстави стверджувати, що професійна компетентність педагога – це сукупність знань, умінь, навичок, досвіду, а також його особистісних якостей.

Таким чином, професійна компетентність відображає готовність і здатність людини професійно виконувати наукові та педагогічні функції відповідно до прийнятих у суспільстві освітніх нормативів й стандартів.

Професійна компетентність викладача закладу вищої освіти – це складне інтегративно-динамічне особистісне утворення, що складається з ієрархічно взаємопов'язаних функціонально-особистісного і структурно-особистісного ресурсів, що виявляються у рівні розвитку основних (когнітивного та діяльнісного) і підтримуючих (мотиваційного, емоційно-вольового та ціннісно-рефлексивного) компонентів, що дозволяють викладачу впевнено реалізовувати посадові функції адекватно педагогічній ситуації [2].

Список використаних джерел

1. Галузяк В.М. Сутність і структура педагогічної компетентності вчителя. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: «Педагогіка і психологія». Випуск 48. Вінниця, 2016. С. 37-46.
2. Головань М.С. Компетентнісний підхід як методологічна основа вищої професійної освіти. Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1. Рівне: РДГУ, 2011. С. 53-56.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 25.12.2002: Зі змінами внесеними згідно із законом № 380-IV (380-15).
4. Лозова В.І. Формування педагогічної компетентності викладачів вищих навчальних закладів освіти. Педагогічна підготовка викладачів вищих навчальних закладів: Матеріали міжвузівської наук.-практ. конф. Харків: ОВС, 2002. С. 164-169.

**СИСТЕМА САМООРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАЧА В РЕАЛІЗАЦІЇ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
ЗІ СТУДЕНТАМИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Севастьян Яна Русланівна

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності
011 Освітні, педагогічні науки Хмельницької гуманітарно-
педагогічної академії, м. Хмельницький, Україна*

Ключові слова: підготовка студентів, самоорганізація викладача, психолого-педагогічна комунікація.

У побудові освітнього процесу надзвичайно важливу роль відіграє психолого-педагогічна взаємодія викладача та студента, що проявляється у встановленні взаємозв'язку через комунікацію. «Особливого інтересу для психологів, зокрема й освітньої галузі, все частіше набуває поняття «невдалої комунікації», яку можна розглядати як глобальну проблему сучасного суспільства, виткану, насамперед, із комунікативних кордонів: расових, гендерних, вікових,

культурних, політичних, релігійних, мовних та багатьох інших. Труднощі їх подолання та відповідні нерозуміння, не в останню чергу розглядаються як причини соціальних і педагогічних конфліктів» [2, с. 59]. Тому викладачем закладу вищої освіти має бути створена продумана та виражена система самоорганізації, спрямована на налагодження комунікативної взаємодії зі студентами під час навчальних занять, спілкування у вільний від навчання час, під час організації спільних заходів, участі у спільних проектах, конференціях тощо.

Система самоорганізації викладача в реалізації психолого-педагогічної комунікації зі студентами закладу вищої освіти має носити індивідуальний характер та передбачати проектування цієї взаємодії. Самоорганізація має носити усвідомлений характер та вибудовуватись із урахуванням особливостей та індивідуальних якостей кожного студента. Це пов'язано з тим, що психолого-педагогічна взаємодія не може носити загальний характер та бути однотипною по відношенню до всіх студентів. Вона має бути гнучкою, такою, що покращує якість комунікативної взаємодії та впливає на покращення якості засвоєння знань, сформованості умінь і навичок.

Самоорганізація викладача закладу вищої освіти – це «діяльність особистості з чіткого впорядкування власної життєдіяльності, яка виявляється в цілепокладанні, цілеспрямованості, самоаналізі, самооцінці, самоконтролі й саморегуляції своїх дій. Викладач із достатньо сформованим рівнем самоорганізації здатен планувати свою діяльність і час, швидко приймати рішення, економно розподіляти власні сили та засоби. У такої особистості має бути сформоване почуття обов'язку, власна гідність, саморегуляція власної діяльності та емоційно-вольової сфери» [1, с. 68]. Саме завдяки психолого-педагогічній комунікації відбувається суб'єкт-суб'єктна взаємодія викладача та студента, якість якої залежить від самоорганізованості педагога, сформованості умінь налагоджувати педагогічні контакти, уникати конфліктів, розв'язувати педагогічні

задачі, обирати відповідні методи та засоби впливу тощо. Кожен викладач закладу вищої освіти має постійно працювати над підвищенням ефективності комунікативної взаємодії зі студентами через налагодження не тільки педагогічного, а й емоційного зв'язку. Відповідно педагогічний зв'язок буде мати місце під час навчальних занять, індивідуальної роботи зі студентом, проведення консультацій, тоді як емоційний встановлюється через групову та індивідуальну взаємодію завдяки сформованості почуття такту, вихованості, інтелігентності, моральності тощо.

Обрання складників системи самоорганізації викладача закладу вищої освіти залежить від сформованості його індивідуальних якостей та професійної компетентності. Це має бути постійна робота над удосконаленням підходів у взаємодії зі студентами, колегами, іншими учасниками освітнього процесу. Саме від внутрішнього переконання, сформованості умінь взаємодіяти та контактувати з оточуючими залежить рівень налагодження такої взаємодії, у якій комунікативна компетентність відіграє надзвичайно важливу роль.

Список використаних джерел:

1. Мирончук Н.М. Змістові характеристики самоорганізації праці викладача вищого навчального закладу. *Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти*: зб. наук.-метод. праць / за ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 64-68.

2. Психологія педагогічної взаємодії: інтегративний підхід: монографія / В.Л. Зливков, О.В. Завгородня, С.О. Лукомська, С.О. Копилов, О.В. Котух; за ред. В.Л. Зливкова, С.О. Лукомської. Київ: 2019. 259 с.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПО ПРЕДМЕТУ «ЧЕРЧЕНИЕ»

Сементовская Виктория Викторовна

*Преподаватель Витебского филиала Учреждения образования
«Белорусская государственная академия связи», г. Витебск, Беларусь*

Ключевые слова: план-конспект урока, разрез, инновационные технологии, учебный процесс, мотивация.

Развитие информационных технологий в современной школе требует внедрения инновационных подходов к обучению, которые отвечали бы современным условиям и способствовали совершенствованию организации учебного процесса.

В данной статье рассматривается, как при помощи современных инновационных технологий обучения сделать процесс обучения эффективнее и увлекательнее. Авторами предлагается план-конспект урока по черчению, разработанный на основе внедренного в 2020 – 2021 уч. году учебного пособия «Черчение» для 10 класса.

Разделы учебного пособия представляют собой подробное описание материала базового уровня. Однако существуют темы, достаточно сложные для понимания учащимися, что требует от педагога дополнительной подготовки к занятию, внедрению в учебный процесс инновационных технологий.

Тема урока: Понятие о разрезе. Выполнение и обозначение разреза.

Цели урока:

1. Образовательная:

- формировать у школьников знания о простых разрезах и их обозначении на чертежах;
- закрепить полученные знания путём выполнения практической работы.

2. Воспитательная:

- формировать познавательный интерес школьников к предмету, навыки самостоятельной работы;

– содействовать воспитанию терпения, аккуратности, внимания, усидчивости, трудолюбия.

3. Развивающая:

– пространственное, логическое и техническое мышление;

– развивать зрительную память, глазомер, эстетический вкус школьников.

Учебные пособия, оборудование, чертежные инструменты, принадлежности и материалы:

– для учителя: учебник, интерактивная панель (телевизор), Internet, презентация, чертёжные инструменты, школьная (магнитно-маркерная) доска, мел (маркеры);

– для учащихся: учебник, смартфон, Internet, рабочая тетрадь, чертёжные инструменты.

Тип урока: комбинированный.

Ход урока:

1. Организационная часть – 2 мин.

1.1. Приветствие

1.2. Проверка отсутствующих

1.4. Заполнение учителем классного журнала

1.5. Проверка готовности учащихся к уроку

2. Сообщение темы и целей урока, мотивация учебной деятельности школьников – 3 мин.

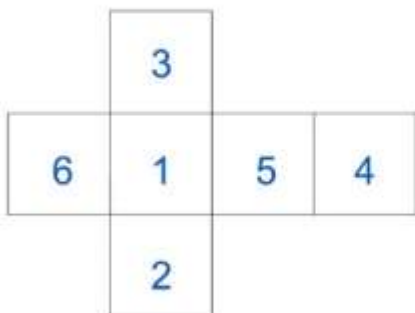
3. Повторение изученного материала проходит в виде викторины, задания которой представлены ниже на рисунках – 5 мин.

Задания подобраны таким образом, чтобы учащиеся вспомнили темы, изученные ранее.

Например, задание на расположение основных видов на чертеже, умение по наглядному изображению найти три его проекции, по двум заданным видам модели построить третий, подобрать деталь к предложенной модели так, чтобы при их соединении получился куб. Проверка выполненных заданий проходит интерактивно, после нажатия кнопки «Проверить».

Укажите расположение основных видов на чертеже

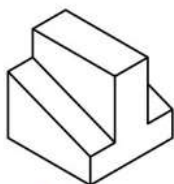
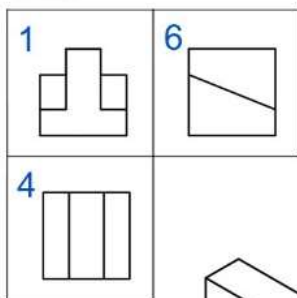
Варианты ответа:

1. Вид спереди
2. Вид сверху
3. Вид снизу
4. Вид сзади
5. Вид слева
6. Вид справа

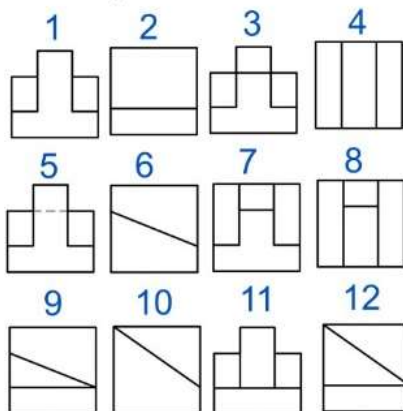
Проверить

По наглядному изображению найдите три его проекции детали

Варианты ответа:

Проверить

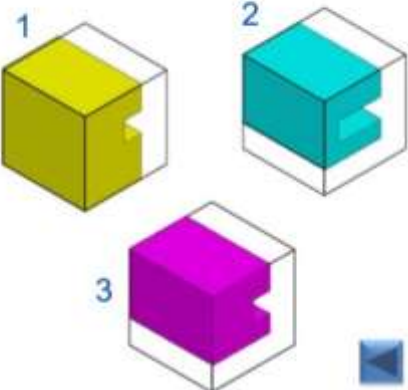

3 К изображенной детали подберите такую деталь, чтобы при их соединении получился куб

Задание:

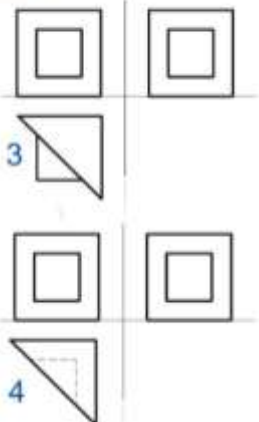

Варианты ответа:

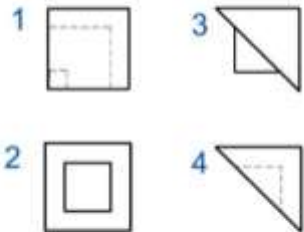

Проверить

4 По двум заданным видам модели построить третий

Варианты ответа:

Проверить

Рисунок 1 – Слайды презентации с вопросами викторины

4. Объяснение нового материала – 10 мин.

Перед изложением новой темы учащиеся просматривают уже знакомые рисунки из учебников 9 класса по биологии, географии, трудовому обучению.

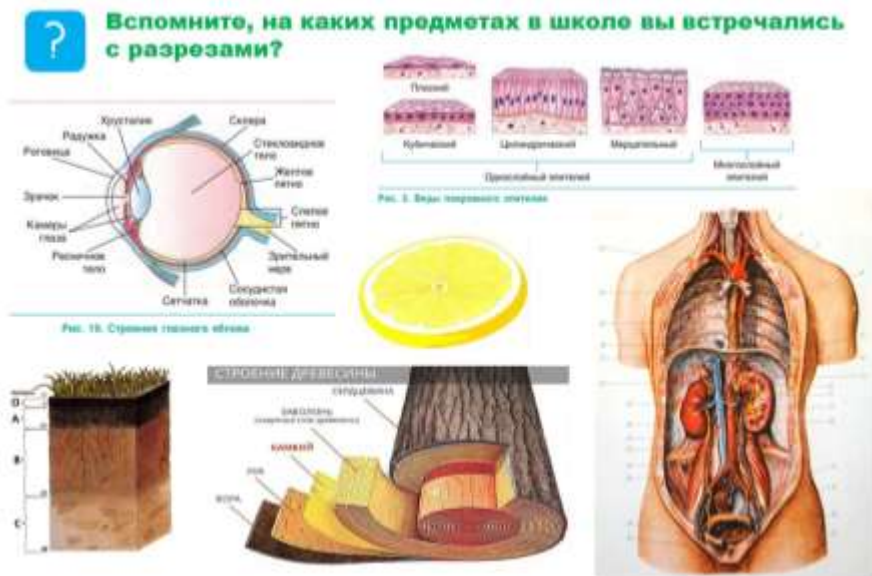

Рисунок 2 – Слайд презентации, содержащий изображения из учебников 9 класса

Учитель знакомит учащихся с понятием разреза. На уроке рассматривается классификация разрезов, обозначение разрезов. Объяснение материала проходит интерактивно, при нажатии кнопки «Выполнить разрез» на презентации отображается разрез детали. QR-код, отображенный справа снизу, позволяет просмотреть видео с выполнением разреза детали.

При объяснении нового материала удобно с помощью приложения Autodesk Viewer просматривать 3D модели с различных ракурсов, выполнять сечения на них. На рисунке показан слайд презентации с отображением фронтального разреза. Пиктограмма позволяет перейти на ресурс Autodesk Viewer с 3D моделью.

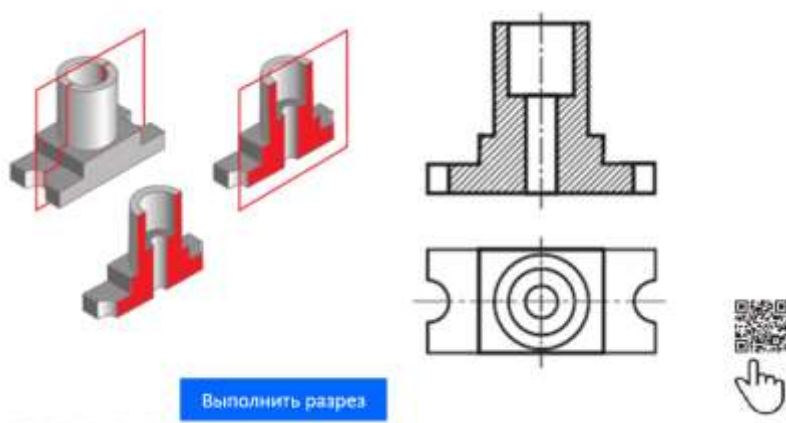

Рисунок 3 – Интерактивный слайд презентации

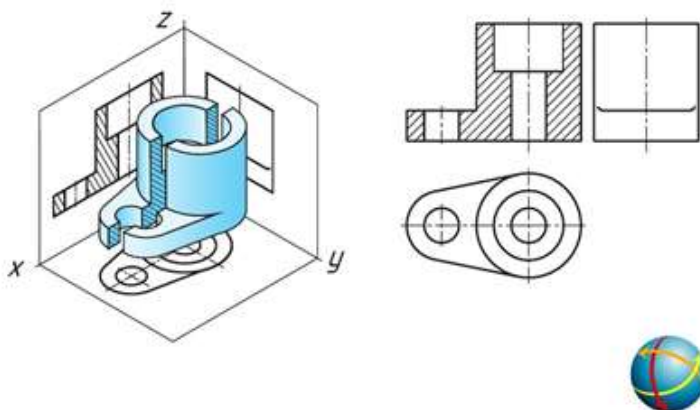

Рисунок 4 – Слайд презентации с отображением фронтального разреза

5. Закрепление изученного материала предлагается в виде выполнения практической работы – 25 мин.

Практическая работа выполняется в рабочих тетрадях чертежными инструментами по вариантам.

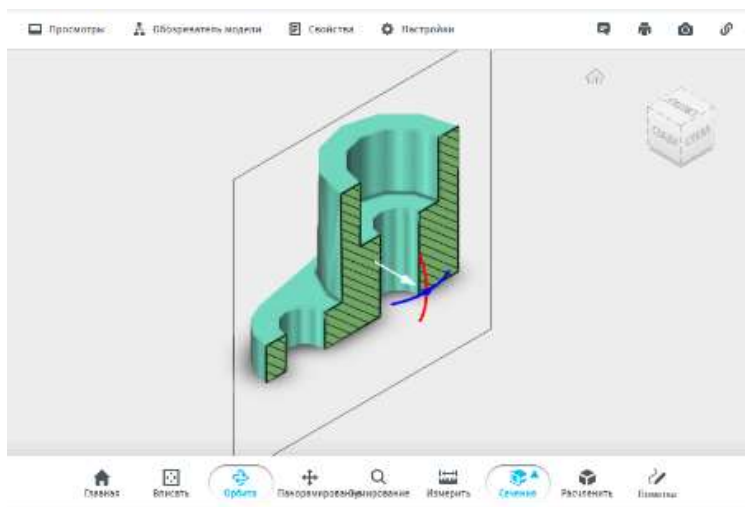

Рисунок 5 – Сечение модели в программе Autodesk Viewer

Рисунок 6 – Слайд презентации с заданием практической работы

Учитель на доске с использованием чертежных инструментов показывает поэтапность выполнения работы.

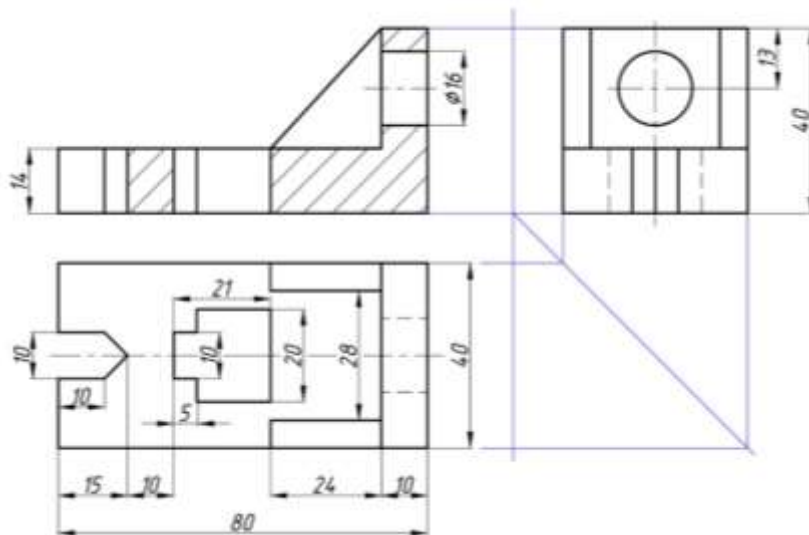

Рисунок 7 – Результат выполнения практической работы

6. Подведение итогов урока – 5 мин.

По окончании урока, учитель задает задание на дом, выставляет отметки за работу на уроке.

Исходя из собственного опыта можно сделать вывод, что использование на уроках инновационных технологий развивает интерес учащихся к учебному предмету «Черчение», способствует повышению эффективности усвоения материала.

Список использованных источников

1. Беженарь, Ю.П. Черчение : учебное пособие / Ю.П. Беженарь, Е.Н. Чернова, В.В. Сементовская и др. – Минск : Народная асвета, 2020. – 183 с.

2. Варфоломеева О. А. Коряковский А. В., Романов В. П. Информационные системы предприятия: Учебное пособие. – М.: НИЦ ИНФРА-М, 2016. – 283 с.

3. Сементовская, В. В. «Облачные» технологии в проведении дистанционной олимпиады по инженерной графике / В.В. Сементовская // Искусство и культура. – 2018. – № 3. – С. 100–105.

ТЕХНОЛОГИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОБРАТНЫХ СВЯЗЕЙ ПРИ УПРАВЛЕНИИ ПЕДАГОГИЧЕСКИМ ПРОЦЕССОМ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ НА ХУДОЖЕСТВЕННО-ГРАФИЧЕСКОМ ФАКУЛЬТЕТЕ

Сенько Дмитрий Степанович

*кандидат педагогических наук, доцент, заведующий кафедрой
изобразительного искусства Витебского государственного
университета имени П.М. Машерова, г. Витебск, Беларусь*

Дистанционное обучение (ДО) – взаимодействие студента и преподавателя между собой на расстоянии, отражающее все присущие учебному процессу компоненты (цели, содержание, методы, организационные формы, средства обучения) и реализуемое за счет информационно-коммуникативных технологий.

Современное дистанционное обучение строится на использовании следующих основных элементов:

- передачи информации (почта, телевидение, радио, информационные коммуникационные сети),
- методов анализа, контроля, оценки получаемой информации.

Обучение изобразительному искусству требует непосредственного и постоянного контакта со студентами для решения практических задач, связанных с осваиваемой специальностью. Однако, вынужденный переход на дистанционную форму обучения потребовал выработки новых методов и форм организации и осуществления учебного процесса.

В ходе дистанционного взаимодействия на протяжении последних двух лет со студентами специальности «Изобразительное искусство и компьютерная графика» заочной формы получения образования были выработаны методы и форма организации и проведения учебного процесса, показавшие достаточно высокую эффективность. Для обеспечения учебного процесса на базе ВГУ имени П.М.Машерова была внедрена электронная система обучения и тестирования «Moodle», на базе которой были выложены информационные ресурсы по всем дисциплинам учебного плана.

Вместе с тем специфика обучения студентов художественных специальностей требовала более тесного взаимодействия: обмена теоретической информацией, мобильной демонстрацией культурно-исторических аналогов, иллюстрированием хода выполнения практических работ, анализом практических достижений.

В силу этого была разработана многоуровневая система взаимодействия, в которой были дополнительно задействованы ресурсы программы «Viber» и социальная сеть «ВКонтакте» (vk.com), что позволило студентам и преподавателям расширить каналы обмена сообщениями, создавать по мере необходимости дополнительные сообщества и группы, обмениваться изображениями, тегами, аудио- и видеозаписями.

Технология обеспечения обратных связей между преподавателями и студентами строилась следующим образом:

1. В начале учебного года в системе «Moodle» размещались все материалы по учебным дисциплинам.
2. Перед началом сессии создавалась группа в «Viber», куда приглашали всех студентов и ведущих преподавателей. Данная платформа служила для оперативного обмена информацией, сообщений, времени связи, постановки задач, обращению к конкретным модулям, размещённым в «Moodle».
3. Создавалось сообщество «ВКонтакте», куда выкладывалась текущая информация по дисциплине для обсуждения и оценки полученных результатов.
4. По мере решения практических задач конкретные результаты оценки (в баллах) выкладывали на странице в системе «Moodle». Здесь же фиксировались все входы студентов, их познавательная активность.

Практика показала, что привлечение многоуровневой системы взаимодействия с использованием социальных сетей повысило мотивированность студентов, эффективность обратных связей, обмен информацией, возможность мобильного представления поэтапных результатов практической деятельности в виде фотоматериалов.

НАЦИОНАЛЬНЫЕ ТРАДИЦИИ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ-ХУДОЖНИКОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Сысоева Ирина Александровна

*кандидат технических наук, доцент, заведующий кафедрой
декоративно-прикладного искусства и технической графики
Витебского государственного университета имени П.М.Машерова,
г. Витебск, Беларусь*

Ключевые слова. Педагог-художник, процесс обучения, декоративно-прикладное искусство, национальные традиции.

Решение задач, поставленных перед обществом по качественному улучшению образования, требует от педагогической науки эффективного использования различных форм и методов развития творчески активной, профессионально подготовленной личности. Народное искусство обладает неограниченными педагогическими возможностями. Этнопедагогические корни передачи знаний, умений и навыков от поколения к поколению, развитие современной педагогической науки, дают высокие результаты образовательного процесса. Установлено, что народное искусство является необходимым компонентом содержания образования на современном этапе и в перспективе. Народное искусство как особый тип художественного творчества является основой самого демократического пути формирования эстетического отношения к действительности и искусству; самого демократического пути формирования творчески активной личности» [1].

Вопросы обучения традициям народного искусства, его содержания, специфике становятся все более актуальными в обучении будущих мастеров-профессионалов и привлекают пристальное внимание педагогов и ученых.

В настоящее время на художественно-графическом факультете Витебского государственного университета имени П.М.Машерова осуществляется подготовка педагогов-художников по специальности «Изобразительное искусство, черчение и народные художественные

промыслы» и «Декоративно-прикладное искусство (изделия из керамики)»).

Теоретически и экспериментально доказано, что музейно-педагогические технологии играют важную роль в подготовке будущего педагога-художника. Это основано на тесной взаимосвязи процессов восприятия подлинных произведений декоративно-прикладного и народного искусства и использование студентами того или иного художественного образа в своих творческих работах.

Музеи создают фонды художественной и народной культуры, предоставляют материалы для ее изучения, обогащают внутренний мир человека, формируют его вкусы, создают особую атмосферу духовного общения с прошлым и современниками. Музеи – хранители ценностей прошлого, без которых нет будущего культуры. Музейная практика рассматривает музеи и центры народного и декоративно-прикладного искусства как предмет изучения будущих педагогов-художников, воспитания их эстетического мировоззрения и приобщения к культурному наследию своего народа. Музейная практика знакомит будущих педагогов-художников с экспозициями краеведческих музеев, центров и домов народного творчества и ремесел по декоративно-прикладному искусству, фондами музеев и основными видами музейной деятельности.

Почти десять лет существует на кафедре учебно-научно-производственный комплекс «Белорусская керамика» (далее – УНПК) на базе государственного учреждения культуры «Центр народного творчества и ремесел в г.п. Копысь Оршанского района» и кафедры декоративно-прикладного искусства и технической графики. Целью деятельности УНПК является обеспечение интеграции учебного процесса, научной работы и производства. Основные задачи:

- координация совместной деятельности входящих в УНПК структурных подразделений по подготовке специалистов;
- повышение эффективности использования учебных и научных мощностей университета и предприятий;
- разработка инновационной продукции.

Одной из важнейших задач сотрудничества является формирование практических умений и навыков на занятиях по керамике, соломоплетению, резьбе по дереву, материаловедению, технологиям.

Уже два года существует филиал кафедры на базе учреждения образования «Витебский государственный колледж культуры и искусств». Основная задача филиала кафедры – научно-исследовательское и учебно-методическое сотрудничество кафедры декоративно-прикладного искусства и технической графики и колледжа, на базе которого создан филиал, направленное на совершенствование качества практической подготовки специалистов, максимально адаптированных к практической и профессиональной деятельности. На филиале кафедры студенты проходят производственную педагогическую практику, выполняют курсовые работы, перенимают опыт работы преподавателей колледжа по предметам художественно-эстетического цикла. Параллельно осуществляется и профориентационная работа, целенаправленная подготовка из числа выпускников учреждения образования контингента абитуриентов для художественно-графического факультета.

Важная роль в организации выставочной деятельности студентов художественно-графического факультета учреждения образования «Витебский государственный университет имени П. М. Машерова» принадлежит музею кафедры. Это основной методический фонд кафедры по изучению традиционных ремесел Белоруссии и современных видов декоративно-прикладного творчества. Здесь проводятся экскурсии для студентов, учащихся школ, училищ и колледжей, представителей других учреждений образования, культуры.

В настоящее время выставки и ярмарки – известный и популярный способ демонстрации достижений в различных областях деятельности человека. В образовательном процессе данный способ также популярен и используется в экспонировании учебных и

дипломных работ студентов. Студенты кафедры принимают активное участие в различных выставках и конкурсах, проводимых в рамках вузовских мероприятий, в городе Витебске, Витебской области, Минске, а также за пределами Беларуси.

Например, в течение нескольких последних лет студенты специальности «Декоративно-прикладное искусство (изделия из керамики)» отправляют свои работы на Международный фестиваль «Художественная керамика», который проходит на базе Гжельского государственного университета (Россия). Творческие работы студентов участвуют в номинациях «Традиционная керамика» и «Декоративная пластика» категории «Студент вуза».

Ежегодно учебные работы студентов участвуют в выставке-ярмарке, которая проходит в рамках Международного фестиваля искусств «Славянский базар в Витебске» в «Городе мастеров» на территории «Культурно-исторического комплекса «Золотое кольцо города Витебска «Двина»». Здесь можно не только увидеть готовые работы студентов, но и наблюдать, как студенты проводят для посетителей ярмарки мастер-классы по гончарному ремеслу, росписи хной и другим видам ремесел [2].

Педагогический опыт обращения к народному прикладному искусству на основе интеграции разных видов художественного творчества и его импровизации позволяет студентам лучше понимать национальное и общечеловеческое в культуре своего народа; развивать творческую направленность в любом виде деятельности; повышать творческий потенциал и эвристическое воображение. Однако это будет происходить только посредством единства эстетических вкусов, нравственных позиций и познавательно-творческой мотивации, что на основе решения различных творческих и художественных задач должно привести, в конечном счете, к творческой самореализации.

Список использованных источников.

1. Амиржанова А.Ш. О роли традиционного народного искусства в образовательном процессе // Международный журнал экспериментального образования. – 2016. – № 11-1. – С. 52-54. [Электронный ресурс].– Режим доступа: URL: <http://expeducation.ru/ru/article/view?id=10691>

Дата доступа: 22.05.2021.

2. Сысоева, И.А. Выставочная деятельность студентов художественных специальностей как условие формирования творческого самовыражения в области декоративно-прикладного искусства / И.А.Сысоева // Искусство и культура. – 2019. – № 2 (34). – С. 100–103.

**УЧЁТ ЭРГОНОМИЧЕСКИХ И АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ
ТРЕБОВАНИЙ ПРИ ПРОЕКТИРОВАНИИ МЕБЕЛИ ДЛЯ
ЛЮДЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ**

Степанова М.І., студентка второго курса,

Шарпило-Беженар Юлия Петровна

*кандидат педагогических наук, доцент, проректор по
воспитательной работе Витебского государственного университета
имени П.М.Машерова, г. Витебск, Беларусь*

В настоящее время дизайн-проектирование и конструирование мебели для людей с ограниченными возможностями (инвалидов) является одним из актуальных направлений промышленного дизайна.

На сегодняшний день около 10% всего населения мира являются инвалидами. Около шестисот тысяч из них проживают на территории Беларуси. Большинство из них проживают в самых обыкновенных квартирах, которые, к сожалению, зачастую не оборудованы для комфортной жизни человека с ограничениями в движении в достаточной мере. Проектирование мебели для инвалидов является важной частью создания безбарьерной среды. Такая мебель должна

быть создана с учетом антропометрических и эргономических признаков людей с поражениями опорно-двигательного аппарата, нарушениями координации движений, особенностями слуха, зрения, психики и так далее.

Целью статьи является изучение специфики проектирования мебели для людей с ограниченными возможностями, учитывая их физические особенности.

При обустройстве пространства для человека, ограниченного физически, в первую очередь стоит отталкиваться от его общих габаритов, так как у инвалидов разных групп они различны.

Например, при проектировании мебели и меблировке для человека, передвигающегося при помощи кресла-коляски, в первую очередь, необходимо учитывать габариты инвалидного кресла и человека, находящегося в нем.

Стандартные размеры кресла-коляски приблизительно равны 120х70х94 см. А габариты человека в нем 160х90х140. Помимо габаритных параметров также следует учитывать уровень расположения глаз (117 – 130 см), плеч (100 – 110 см), коленей (500 – 640 см) и т.д.

Немаловажно при конструировании учесть, что мебель должна обеспечить достаточную маневренность человека, вынужденного передвигаться в инвалидном кресле. Важно учитывать размеры кресла-коляски и размеры зон ее разворота.

Инвалид, использующий дополнительные опоры, в положении «стоя» и «сидя», занимает площадь, увеличенную по сравнению с габаритами обычного человека.

Инвалиды с дефектами зрения могут передвигаться с помощью собаки-поводыря или трости. В первом случае, человек занимает зону габаритом 0,8х1,3 м. Во втором случае, трость выходит за габариты тела идущего человека на 0,2 м по бокам и 0,8 м впереди.

Над созданием проекта мебельных конструкций для людей с ограниченными возможностями работает, как правило, специалист, который отлично разбирается в физиологии, психологии и прочих особенностях людей с поражениями опорно-двигательного аппарата.

При изготовлении мебели для инвалидов необходимо учитывать особенности каждого конкретного человека: его антропометрические данные (вес, рост), физическую подвижность верхних конечностей, особенности зрения, слуха, психики и др.

Только после анализа всех данных разрабатывается индивидуальный проект мебели, адаптированный к особенностям конкретного инвалида.

Мебель для инвалидов должна быть удобной, надежной, безопасной. Она должна соответствовать индивидуальным особенностям людей, которые ограничены физически.

Опыт западных стран накопил достаточно большую базу данных по проектированию и конструированию такой специфической мебели, ведь здесь имеет место совсем другая эргономика и антропометрия, своя специфика в применении материала и цветоструктурной отделки.

Изменяется и дизайн привычной нам мебели: появляются дополнительные опорные поручни, мягкие валики, подножки, функциональные углубления и т. д. Так, при проектировании стульев для инвалидов на первое место выходит параметрические, функциональные свойства сидения: инвалид должен непринужденно садиться и вставать с места, а не «втискивать» свое тело в узкое пространство. Должны быть продуманы, а также спроектированы исходя из параметров человека и те части стула, на которые он опирается руками, эти участки должны быть эргономичны и обладать несомненными эстетическими качествами. Очень часто, например, на поверхность стола необходимо положить таблетки или другие мелкие предметы. Для этого предусматривают фрезерованные круглые углубления, которые позволяют собирать мелкие предметы в одном месте, а это очень облегчает быт инвалида. Таким образом, нами проанализировано, что для инвалидов практически в каждом случае необходима индивидуальная разработка мебели и организации пространства, так как антропометрия каждого из них уникальна.

Этот фактор также является одним из препятствий, стоящих на пути к массовому производству мебели для инвалидов.

Можно сказать, что конструирование мебели для инвалидов по своему принципу мало отличается от конструирования обычной мебели, однако необходимо учитывать особенности эргономических и антропометрических данных инвалидов.

Большое количество инвалидов нуждаются в подобном целевом проектировании, что облегчает их ежедневный быт и позволяет лучше адаптироваться в социальную сферу.

Инвалидам с нарушениями различных систем органов достаточно трудно жить в современном мире, так как до создания безбарьерной среды для инвалидов человеческому обществу ещё предстоит преодолеть большой путь. Однако уже сейчас, благодаря развитию современных технологий, а также усилиям равнодушных людей человечество шаг за шагом старается преодолеть этот «барьер» и дать возможность инвалидам жить комфортной для них жизнью.

Список использованных источников

1. Степанов, В. К. Архитектурная среда обитания инвалидов и престарелых / В. К. Степанов, Н. Н. Щетинина, М. Н. Тюричева. – М.: Стройиздат, 1989. –
2. Калмет, Х.Ю. Жилая среда для инвалидов / Х. Ю. Калмет – М.: Стройиздат, 1990. – 128 с.
3. Федутин, Ю. А. Проблемы больших городов. Обзорная информация. / Ю. А. Федутин, Н. А. Шкляев // Обеспечение возможности передвижения инвалидов и престарелых в больших городах. – М.: Гос. плановый комитет РСФСР, Мос. гор. ЦНТИ и пропаганды. – 1989. – № 26. – С. 1–15
4. Степанов, В. К. Среда обитания для людей с недостатками зрения / В. К. Степанов, В.К. Шарапенко. – М.: ЦНТИ, 1982. – 51 с.
5. Рекомендации по проектированию различных типов жилища для престарелых и инвалидов. – Иваново: 1991.
6. Типовая инструкция по обеспечению передвижения инвалидов, пользующихся креслами-колясками, в проектах

общественных зданий, планировки и застройки населенных мест. – М.: Госкомархитектуры, 1988.

7. Ватерман, Г. Дизайн вашей квартиры / Г. Ватерман. – Кристина & Со, 1996. –118 с.

8. Makuha.ru [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.makuha.ru/design/78.htm>. – Дата доступа: 09.12.2020 г.

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Суховірський Олег Васильович

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти
та педагогіки вищої школи Хмельницької гуманітарно-педагогічної
академії, м. Хмельницький, Україна*

Ключові слова: дистанційне навчання, інформаційне середовище, безпека, інформаційно-комунікаційні технології.

Для забезпечення освітнього процесу створено велику кількість різноманітних електронних ресурсів. Частина педагогічних працівників використовувала їх і до початку пандемії. Втім, перехід до тривалого карантину значно активізував застосування цих засобів під час проведення навчальних занять. При цьому учасники освітнього процесу керуються різними критеріями для вибору програмних засобів та Інтернет-ресурсів. Як показує практика, ті засоби, які почали використовуватися для організації дистанційного навчання навесні 2020 року ставали панівними у відповідному закладі освіти на весь наступний рік. Це можна пояснити прискореними темпами адаптації освітян до нових умов, коли необхідність у опануванні новими засобами була визначальною. Надалі суттєвих потреб до розширення кола програмних засобів та ресурсів не виникало, оскільки початковий набір певною мірою забезпечував вимоги педагогів. Разом з тим освітяни зіткнулися з низкою проблем. З'ясувалося, що для підготовки дистанційного заняття часто

необхідно значно більше часу та ресурсів [2]. Більше того, виник новий напрям роботи, пов'язаний із управлінням ресурсами, курсами, учасниками. Кожний педагог утворює власне інформаційне середовище, до складу якого входять засоби дистанційного навчання, навчальні матеріали та слухачі курсів.

Розглянемо напрями створення безпечного інформаційного середовища для дистанційного навчання.

1. Управління доступом до матеріалів.

Вибір платформи, з якою працює педагог визначає способи та можливості адміністрування. Ці платформи можна умовно поділити на дві групи: з відкритим доступом та з обмеженим доступом. У першому випадку учасники отримують покликання та переглядають матеріали, виконують завдання тощо. При цьому у деяких випадках вони можуть вказувати власне ім'я. Контроль за відвідуваністю та результатами в більшості випадків не здійснюється або ж перевіряється пізніше під час тестових завдань, контрольних робіт тощо. У другому випадку учасник має зареєструватися і отримує персоналізований доступ до курсу, а педагог узагальнену інформацію про результати. Випадки, коли учасники курсу отримують розширений доступ до матеріалів та можуть їх змінювати стаються не часто і лише, як правило, внаслідок певних помилок. Тому організатор курсу має уважно відслідковувати права доступу усіх учасників дистанційного навчання.

2. Управління доступом до результатів.

Цей напрям можна розглядати з точки зору доступу до результатів виконання завдань у контексті забезпечення академічної доброчесності. Учасники не мають бачити виконані роботи одне одного. Як відкриті так і закриті платформи забезпечують можливість розмежування доступу. Втім, користування загальними групами у месенджерах та поширення в них виконаних робіт, суттєво знижує рівень безпеки за цим напрямом. Також необхідно пам'ятати про важливість захисту персональних даних, оскільки не усі учасники готові оприлюднювати власні результати.

3. Управління доступом до занять.

Практика показує, що це один із найпроблемніших напрямів. Він мало захищений від вандалських дій учасників. Передавання стороннім покликання або коду доступу до курсу може суттєво ускладнити проведення навчального заняття. Такі дії важко відслідкувати та попередити. І хоча іноді пропонують посилювати заходи безпеки, навіть рекомендують використовувати електронно-цифровий підпис або біометричний доступ, на практиці це суттєво перешкоджатиме навчальному процесу та поки що складно реалізовується. Тому зараз розв'язання цієї проблеми має відбуватися поза межами можливостей цифрових сервісів.

4. Управління комунікаціями.

Важливими є взаємовідносини учасників курсу, ввічливе ставлення один до одного, дотримання правил електронного спілкування. Реалізація цього напрямку здійснюється за допомогою окремих адміністративних можливостей платформ та ресурсів, а також навчання правилам мережевого етикету учасників курсів.

Як бачимо, ефективне утворення безпечного інформаційного середовища під час дистанційного навчання залежить від дотримання правил взаємодії, вибору платформи, налаштування адміністративних параметрів та рівнів доступу.

Список використаних джерел

1. Головань В.Г., Сергєєв В.В., Герасимов В.Н. Інформаційна безпека систем дистанційного навчання. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2013. № 18. С. 240-242.
2. Суховірський О., Ляхнович Н. Аналіз результатів використання засобів організації дистанційного навчання при підготовці майбутніх учителів початкових класів в умовах карантину. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»* 2020. Т.6, № 2. С. 30-40.

УСЛОВИЯ ЭФФЕКТИВНОЙ ПОДГОТОВКИ УЧАЩИХСЯ ДЛЯ УЧАСТИЯ В ОЛИМПИАДНОМ ДВИЖЕНИИ ПО УЧЕБНОМУ ПРЕДМЕТУ «ТРУДОВОЕ ОБУЧЕНИЕ».

Уласевич Татьяна Петровна

*старший преподаватель кафедры декоративно-прикладного
искусства и технической графики Витебского государственного
университета имени П.М.Машерова, г. Витебск, Беларусь*

Одной из приоритетных направлений развития профессионального образования, стоящей перед системой образования Республики Беларусь, является выявление способных и одаренных детей и создание условий для их развития и самореализации. Быстрое развитие новых технологий диктует востребованность в профессионалах, обладающих нестандартным мышлением, умеющих ставить и решать новые задачи. На этапе становления работы с одаренными детьми активно развивается олимпиадное движение. В средних школах, средне-специальных учреждениях образования, вузах и общественных организациях организуются и проводятся разного рода эвристические, традиционные и дистанционные конкурсы, республиканские и региональные интеллектуальные соревнования. Олимпиады являются одним из основных факторов поиска интеллектуальной одаренной молодежи, и способствуют формированию интеллектуального потенциала для осуществления научно-исследовательской, производственной и профессиональной деятельности. Олимпиада по предмету «Трудовое обучение» – это проверка не только знаний и умений учащихся, но и способность творчески подходить к решению нестандартных заданий различной сложности. Подготовка к олимпиаде осуществляется учителем-предметником, который выступает «наставником» и «тренером» для одаренных учеников. Роль педагога – разглядеть и раскрыть одаренного и мотивированного учащегося, активизировать его интерес и подвести к тому, что трудовое обучение пронизывает все стороны жизни человека, помогает в решении многих жизненных задач.

Задачей развития и обучения одаренных детей и подростков заключается не только в том, чтобы обеспечить усвоение образовательной программы по предмету, но и в том, чтобы продвинуть их в развитии и самосовершенствовании. Каждый обучающийся должен иметь возможность получить такое образование, которое позволит ему достичь максимально возможного уровня развития. Учитывая особенности работы с одаренными детьми, можно не только реализовать этот потенциал, который заложен в одаренном ребенке, но и приумножить его в несколько раз.

Трудовое обучение является средством трудовой технологической подготовки учащихся и способствует формированию простейших технико-технологических знаний; овладению основными видами деятельности, направленными на социализацию личности; эстетическое, экологическое и нравственное воспитание, а также интеллектуальное и физическое развитие через знакомство с различными сферами деятельности.

При изучении школьного предмета «Трудового обучения» приоритет отдаётся практической деятельности учащихся. Исходя из возможностей образовательной среды, могут быть созданы условия для овладения учащимися дополнительными (не предусмотренными учебной программой) видами созидательной или преобразовательной деятельности на уроках при условии достижения ими требований к уровню подготовки, указанных в образовательном стандарте по трудовому обучению

Систему работы с одаренными детьми по трудовому обучению можно разделить на 4 части:

1) урочная деятельность - традиционные уроки, инновационные уроки: уроки с использованием информационно-коммуникативных технологий, проекты, круглые столы, экскурсии, диспуты, дебаты, пресс-конференции и др.;

2) внеклассная работа: предметные олимпиады, предметные недели, спецкурсы, научно-исследовательская работа, консультации, творческие домашние задания;

3) система дополнительного образования – кружковая деятельность по развитию творческих способностей в учреждениях образования различного уровня и направления;

4) самостоятельная работа.

В работе с одаренными детьми следует ориентироваться на качественное содержание предмета с выходом за рамки изучения традиционных тем за счет установления связей с другими темами, проблемами или дисциплинами с привлечением высших учебных заведений в роли «тьюторов» педагогов-предметников.

Реализация условий для развития личности в трудовом обучении происходит в основном, на учебных занятиях, где учитываются возрастные и индивидуальные особенности детей, уровень предметных знаний и уровень обучаемости в целом. Урок является основой для работы с одаренными детьми, но в данном случае он требует иной композиции, иного содержания и иной организации учебно-познавательной деятельности учащихся. Положительно влияют на обучение летние и зимние лагеря, творческие мастерские, мастер-классы, предполагающие прохождение интенсивных курсов обучения по дифференцированным программам для одаренных детей.

Содержание предмета «Трудовое обучение» реализуется не только на уроках, но и через факультативные занятия, которые предназначены для расширения образовательной среды с целью удовлетворения потребностей детей в трудовой деятельности; для мотивации обучающихся к самостоятельной созидательной деятельности, к развитию индивидуальности и повышению уровня удовлетворённости результатом своей деятельности. Характерной особенностью подобных уроков является дифференцированный подход, который требует определенного количества операций, качества и последовательности упражнений.

Для формирования устойчивого интереса необходимо постоянно повышать сложность основной деятельности. Практика показывает, что у учащихся вызывают затруднения задания

теоретического тура олимпиады. Учащиеся не всегда умеют сравнивать, сопоставлять, анализировать. Также трудности у учащихся вызывает решение задач творческого характера. Многие учащиеся невнимательно читают условия задач, не умеют выбрать рациональный способ решения, в недостаточной степени владеют программным материалом.

У одарённых детей чётко проявляется потребность в исследовательской и поисковой активности – это одно из условий, которое позволяет учащимся погрузиться в творческий процесс обучения и воспитывает в них жажду знаний, стремление к открытиям, активному умственному труду, самопознанию. Для достижения высокого результата в трансформации знаний в умения, а затем в навыки, способствует самостоятельная работа самих учащихся. Самостоятельная работа подразумевает формирование заинтересованности и желанию повторять изученные навыки и умения. Оттачивая и совершенствуя до уровня узнаваемости и способности к применению в различных не схожих изделиях. Задача педагогов и «тьюторов» состоит в том, чтобы не просто дать готовые знания учащимся, а подвести их к самостоятельной работе, к активному поиску решения поставленных задач. Для подготовки учащихся к олимпиадам необходимо: обучать учащихся по собственному замыслу самостоятельно; видоизменять форму деталей, сохраняя их габаритные размеры; выполнять на изделии (детали) оригинальные элементы и изображения без применения специальных инструментов; подбирать и выполнять разнообразные работы творческого содержания; обучать учащихся очень внимательно знакомиться с условием задания; учить рационализации в технологическом процессе, которая позволяет существенно экономить время на выполнение отдельных технологических операций и изготовление изделий; предоставлять возможность самостоятельного выполнения и анализа заданий. Для эффективной подготовки к олимпиаде важно, чтобы олимпиада не воспринималась как разовое мероприятие, после прохождения которого вся работа быстро затухает.

Подготовка к олимпиаде должна быть систематической, начиная с начала учебного года. Олимпиада должна быть не ради участия, а ради победы, которая поможет в профессиональном выборе, а полученные знания помогут в решении жизненных задач.

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ВТОМИ МЕТАЛІВ

Усов Валентин Валентинович

*доктор фізико-математичних наук, професор кафедри технологічної
та професійної освіти;*

Кричківський Сергій Йосипович

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня Державного
закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна*

Підготовка бакалаврів та магістрів за напрямом «014 Середня освіта. Трудове навчання та технології» здійснюється у відповідності до освітньо-професійної програми (ОПП). Згідно ОПП, до переліку обов'язкових дисциплін входять, зокрема, «Виробництво та обробка конструкційних матеріалів» (ОС «бакалавр»), «Матеріалознавство та технології» (ОС «магістр»), які є важливими складовими у формуванні фахових компетентностей майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Актуальність даної кваліфікаційної роботи магістра полягає в її спрямованості на дослідження формування певних фахових компетентностей на прикладі визначення характеристики втоми – межі витривалості листової міді та алюмінію, які є основою багатьох конструкційних матеріалів, та втілення отриманих результатів при виконанні лабораторних та практичних робіт з дисциплін «Виробництво та обробка конструкційних матеріалів» та «Матеріалознавство та технології» для формування певних фахових компетентностей в процесі підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

На практиці будь-які вироби і конструкції з металів піддаються зовнішнім впливам, які постійно змінюються в часі. При цьому виникає проблема визначення довговічності виробів і конструкцій. Втома характеризує спроможність металевих матеріалів витримувати довготривалі знакозмінні навантаження без руйнування. Кількісною характеристикою втоми є межа витривалості [1].

У даній роботі проведено теоретичний аналіз явища втоми металу, здійснено експериментальні дослідження устаткування для втомних випробувань листових металевих зразків, виконано експериментальні дослідження на втому зразків міді і алюмінію після попереднього вальцювання на різну товщину при кімнатній температурі. Порівняння з літературними даними показало добрий збіг результатів.

Встановлено, що при виконання даної роботи формуються, насамперед, дослідницькі компетентності, які можна віднести до фахових [2]:

- здатність використовувати довідкову літературу та професійні знання та практичні навички в галузі металознавства та обробки металів для дослідження та визначення фазового складу та структури металу чи сплаву;
- здатність проводити дослідження властивостей матеріалів;
- здатність до формування знань основних технологій виготовлення, оброблення, випробування матеріалів та умов їх застосування
- здатність використовувати методи та технічні засоби для вимірювання основних параметрів механічних об'єктів та систем
- здатність обирати і застосовувати потрібне устаткування, інструменти та методи.

Результати втомних випробувань, отримані в даній роботі, можуть бути використані для формування вищезазначених фахових компетентностей при виконанні практичних та лабораторних робіт з відповідної теми «Загальні властивості та області використання конструкційних матеріалів», а також при вивченні теми «Методи визначення фізичних властивостей конструкційних матеріалів» з

розділу «Втома металу», при підготовці здобувачів ОС магістра за напрямом підготовки «014 Середня освіта. Трудове навчання та технології».

Список використаних джерел

1. Усов В.В. Матеріалознавство та технології. Навчальний посібник, Одеса: Університет Ушинського, 2019, 227с. (протокол № 4 від 26 грудня 2019р.)

2. Кільдеров Д., Стешенко В. Система спеціальних (фахових) компетентностей вчителя трудового навчання та технології, Проблеми підготовки сучасного вчителя №17, 2018, С. 188-194, URL: <http://psv.udpu.edu.ua/article/view/162533>

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНО-ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Юрценюк Ольга Сидорівна

*кандидат медичних наук, доцент кафедри нервових хвороб, психіатрії
та медичної психології імені С. М. Савенка Буковинського державного
медичного університету, м. Чернівці, Україна*

В останні роки спостерігаємо зниження ефективності традиційного навчання, як на рівні середньої школи, так і на рівні закладів вищої освіти (ЗВО) (студентів, лікарів-спеціалістів на післядипломній освіті: підвищення кваліфікації чи професійної перепідготовки), що виявляється в авторитарності педагогічних вимог, в навчанні, слабо пов'язаних з потребами учня, з його індивідуальними ресурсами.

Жорстка регламентація діяльності студентів на заняттях, примусовість навчальних процедур, часто призводить до нерозуміння студентами мети своїх дій, а також до неповного усвідомлення навчального матеріалу і його практичної значимості. У зв'язку з чим, у студентів спостерігається відсутність навчальної мотивації, несформованість навичок планування своєї діяльності.

Сучасні педагогічні технології, і більшою мірою технології електронного навчання, дистанційно-освітні технології (ДОТ) є особистісно-орієнтованими, і спрямовані на розвиток індивідуальних ресурсів студентів. Застосування дистанційно-освітніх технологій, електронних методів навчання у ЗВО дозволить підвищити рівень навчання і поліпшити якість надаваних освітніх послуг, а також забезпечити більшу гнучкість у реалізації освітніх цілей вузу.

Вирішальну роль у розвитку електронного навчання надає Інтернет. Електронне навчання та ДОТ дає ЗВО можливість підвищити продуктивність, знизити рівень витрат, пов'язаних з проведенням очних занять, поліпшити процес обміну знаннями і довести до мінімуму витрати на навчання.

Застосування дистанційно-освітніх технологій з електронним навчанням у ЗВО, в якості семінарських занять, дозволить:

1. розширити спектр освітніх послуг високої якості, що надаються вузом і забезпечити його постійність з моменту планування курсу навчання до його завершення;
2. підвищити результативність при проходженні студентами підсумкової атестації, іспитів;
3. підвищити привабливість навчального матеріалу за рахунок поліпшення умов отримання освіти;
4. розширити можливості професійного росту і підвищення кваліфікації лікарів різного профілю та педагогів ЗВО;
5. надати педагогам ЗВО більший простір для вивчення досвіду колег і проходження перепідготовки;
6. підвищити кількісний склад студентів;
7. знизити навчальне навантаження;
8. забезпечити більш ефективне і своєчасне оновлення та розповсюдження навчальних ресурсів, а також збільшити їх доступність;
9. забезпечити персональний графік роботи студентів та перелік навчальних курсів з урахуванням їх інтересів у межах освітнього стандарту;
10. проводити проміжну і підсумкову атестацію у формі тестування.

Отже, застосування у закладах вищої освіти електронних, дистанційно-освітніх технологій навчання сприятливо позначиться на психолого-педагогічному аспекті освітнього процесу, в тому числі сприятиме розвитку індивідуальних ресурсів студентів, лікарів - інтернів, ординаторів і особливо лікарів-фахівців, підвищують свій професійний рівень знань при професійній перепідготовці, підвищенні кваліфікації тощо, формувати навички самостійного мислення, ініціативність і відповідальність за виконувану роботу, а також знижувати психологічні навантаження на студентів і викладачів у процесі взаємного обміну знаннями.

МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА «ЧЕРЧЕНИЕ» В УЧРЕЖДЕНИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ БЕЛАРУСИ

Шарпило-Беженарь Юлия Петровна

*кандидат педагогических наук, доцент, проректор по
воспитательной работе Витебского государственного университета
имени П.М. Машерова, г. Витебск, Беларусь*

Почти все, что создано человеком: здания, в которых мы живем, работаем и проводим досуг; средства транспорта, на которых мы ездим; одежда и обувь, которые мы носим; телевизоры, телефоны и компьютеры, которые доставляют нам информацию, и многое другое — создается по заранее разработанным чертежам. Чертежи являются основными конструкторскими документами. В отдельности, или в сочетании с другими графическими и текстовыми документами они определяют устройство изделия и содержат, как правило, все данные, необходимые для разработки и изготовления изделий, а также для их контроля, приемки, эксплуатации и ремонта.

Министерство образования Республики Беларусь рассматривает графическое образование как необходимую составляющую содержания общего образования и приняло типовой учебный план на 2020-2021 учебный год для учреждений общего

среднего образования, в котором предмет «Черчение» изучается в 10-м классе. Таким образом, научным коллективом разработано учебно-методическое обеспечение по предмету «Черчение», включающее учебное пособие для учащихся, рабочие тетради, календарно-тематическое планирование, программы и т.п.

В свою очередь, согласно должностным обязанностям, учитель разрабатывает календарно-тематическое планирование (КТП) с учетом времени, отведенного в учебной программе на изучение отдельных тем по учебному предмету «Черчение».

Примерное КТП для X класса размещено на национальном образовательном портале: <https://adu.by/> *Образовательный процесс. 2020/2021 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / Черчение.*

В 2020/2021 учебном году используются учебные программы, утвержденные постановлением Министерства образования Республики Беларусь от 19.06.2020 № 140.

Учебные программы по учебному предмету «Черчение» включены в содержание изданий:

– учебные программы по учебным предметам для учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания. X класс. – Минск : Нац. ин-т образования, 2020.

– вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання. X клас. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020.

Учебные программы и программы факультативных занятий размещены на национальном образовательном портале: <https://adu.by/> *Образовательный процесс. 2020/2021 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / Черчение.*

В 2020 году издано новое учебное пособие «Черчение» для 10 класса учреждений общего среднего образования с русским (белорусским) языками обучения (с электронным Приложением для повышенного уровня):

– Черчение / Чарчэнне: учебное пособие для 10 класса учреждений общего среднего образования с русским (белорусским) языком обучения (с электронным приложением для повышенного уровня) / Ю.П. Беженарь и [др.]. – Минск : Народная асвета, 2020.

На национальном образовательном портале (<http://e-padruchnik.adu.by/>) размещена электронная версия печатного издания данного учебного пособия, предусмотренного для изучения учебного предмета «Черчение» на базовом уровне. Ведется работа по разработке повышенного уровня, будет размещено на ресурсе (<http://profil.adu.by/>).

Рекомендации по работе с новым учебным пособием размещены на национальном образовательном портале: <https://adu.by/> *Образовательный процесс. 2020/2021 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / Черчение.*

Полная информация об учебно-методическом обеспечении образовательного процесса по учебному предмету «Черчение» в 2020/2021 учебном году размещена на национальном образовательном портале: <https://adu.by/> *Образовательный процесс. 2020/2021 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / Черчение.*

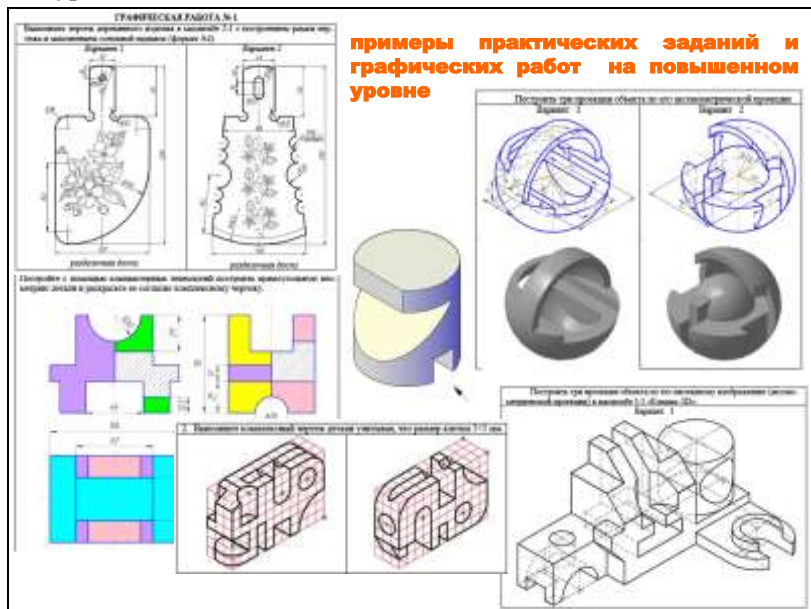
Электронная версия учебного пособия представляет собой учебное пособие в формате *pdf, который можно использовать с помощью компьютера, планшета, интерактивной доски и т.д.

Принципиальным отличием электронной версии учебного пособия является его интерактивное оглавление, которое дает возможность перейти к интересующему параграфу (<http://e-padruchnik.adu.by/>).

Электронная версия учебного пособия и электронное приложение имеют востребованность у учащихся и педагогов школ, гимназий при организации обучения, в том числе и дистанционного.

Разрабатывается электронное приложение для повышенного уровня «Черчение. 10класс», которое будет размещено на ресурсе (<http://profil.adu.by/>) и будет включать учебный материал базового и

повышенного уровней. Одновременно может использоваться печатное издание учебного пособия, предусмотренное для изучения черчения на базовом уровне.

Таким образом, для развития учебно-методического обеспечения по учебному предмету «Черчение» следует учитывать актуальные вопросы развития технического образования, интересы и запросы педагогов, их профессиональные компетенции. Для эффективного преподавания предмета «Черчение» по нашему мнению необходимо дополнительно:

- разработать практикум задач по черчению, учитывающего вариативность заданий;
- разработать практикум задач по черчению (повышенный уровень) для учащихся планирующих поступать на технические специальности, архитектуру и дизайн;
- разработать сценарий планов-конспектов уроков по учебному предмету «Черчение» для X класса;

- внедрять в образовательный процесс современные методы, приемы и технологии, обеспечивающих продуктивную деятельность учащихся на учебных занятиях по черчению;
- разработать сборник занимательных, творческих задачи по черчению для активизации учащихся к изучению теоретического материала по черчению.

НАВЧАЛЬНІ УМОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНІЦІАТИВ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ТА ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Штайнер Тетяна Віталіївна

аспірантка кафедри педагогіки, викладач кафедри технологічної та професійної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

На сьогодні актуальність теми навчальних умов розвитку ініціативності майбутніх дизайнерів та вчителів технологій є важливою, тому що певна кількість написаних наукових видань за цією тематикою підіймають проблему про те, що викладачі мають звертати більше уваги на розвиток ініціативності у процесі навчально-творчої діяльності.

На розвиток ініціативності здобувачів освіти сильно впливає саме мотивація і вольові якості. Для того, щоб розвинути ініціативу майбутніх дизайнерів та вчителів технологій необхідно сформулювати у них мотивацію до навчально-трудової діяльності. Мотивація учіння розглядаються багатьма дослідниками, А. Вербицьким, І. Зімньою, О. Леонтьєвим, А. Макаровою, А. Маслоу, Е. Стоунсом, О. Яцишиним та іншими, як провідний чинник пізнавальної активності особливості. Досліди, наукові статті, висунені гіпотези, знання усіх цих вчених дають змогу проаналізувати умови розвитку здобувачів освіти під час навчання яких були застосовані мотиваційні методи для покращення ініціативності. Проте на сьогоднішній день ще не достатньо розкрито питання розвитку творчості та ініціативності особливості майбутнього

дизайнера та викладача технологій у процесі навчально-творчої діяльності.

Спершу потрібно розібратися з поняттям «ініціативність», яке порівнюється, як психічний імпульс до нових кроків та до дій відхилення і ініціативності як творчість нових ідей. Науковець О. Трошкін [3] спирається на вислів дослідника М. Войсфельда, що «... людина, позбавлена ініціативи, ... порівняно невелика, що перебуває в її розпорядженні сферою зовнішнього фізичного світу, невеликою кількістю матеріалу», а це, в свою чергу, обмежує людську діяльність та, зокрема, її вплив на зміни у світі [3].

Зрозуміло, що ініціатива пов'язана з інтелектуальним розвитком. Інтелект походить від здатності ставити цілі. У багатьох випадках необхідно ставити цілі так, щоб ініціативний імпульс мав певний напрямок, а не сліпо вживати заходів. Майбутній дизайнер та вчитель технологій має уявляти про той або інший крок, який ініціатива спонукає його зробити.

Тому, щоб ініціатива була ефективною, вона повинна бути навмисною та усвідомленою, а не імпульсивною у своєму вираженні. Важливою роллю в ініціативах є не лише інтелектуальні дані, а й багатство уяви, здатність бачити потенційних клієнтів та здатність генерувати ідеї.

Виходячи з вище сказаного, для формування ініціативності необхідно виховати у майбутніх дизайнерів та вчителів технологій вольові якості: поставити перед людиною благородні цілі, прищепити їй здатність керувати собою. Необхідно створити умови, в яких здобувачі освіти можуть самостійно ставити цілі та впевнено брати на себе відповідальність. У той же час не слід забувати про такі фактори, як громадська думка, роль колективу, який може стати вагомою опорою в освітній діяльності. Ініціатива, головний атрибут вольової діяльності, - це вміння творчо працювати. Ознаками цієї властивості є: прагнення до творчих підходів, винаходів та раціоналізації; розумні інновації, участь у здійсненні добрих справ, що впливають з інших;

активна підтримка колективу у виконанні наміченого плану; бажання проявляти ініціативу в незвичних ситуаціях.

Зокрема, формування ініціативи у здобувачів освіти – одне з найважливіших питань особистого морального виховання. Як вираз особистого інтересу до діяльності та творчого ставлення, ініціатива служить причиною для ініціювання та розгортання діяльності.

Важливою умовою розвитку ініціативності є позитивне ставлення здобувачів освіти до ініціативи та її вираження, установ цієї якості висловлювання, оволодіння тим, як організовувати ініціативні дії. Коли поведінка відбувається на рівні раціональної поведінки, добре говорити про соціально важливу, егоїстичну чи іншу ініціативну поведінку на основі мотивів. Ініціативи по-різному проявляються в різних сферах та видах діяльності. Стимулює пізнавальні процеси в навчально-пізнавальній діяльності, робить значний вплив на пізнання та виробляє предметні атрибути, необхідні для цієї діяльності: цілеспрямованість, самостійність, відповідальність, наполегливість тощо.

Ініціатива майбутніх фахівців у галузі дизайну та технологій може розглядатися в інтеграції двох взаємопов'язаних аспектів, внутрішнього та зовнішнього. Внутрішня сторона ініціативи стосується рефлексивної та мотиваційної сфери пошуку найбільш ефективного способу досягнення запланованого результату, морально-вольових зусиль та розумових дій, і виражається як стійке вираження творчого мислення як інтелектуального процесу творіння, нові, нестереотипні, незвичні та нестандартні ідеї, засновані на віддалених асоціаціях; допитливість як відкритість до всього нового та невідомого; фантазія для створення нових образів відповідно до творчих задумів; інтуїція як підсвідоме пізнання істини чи думки, заснована на припущеннях та попередніх міркуваннях як «творче просвітлення».

Зовнішні аспекти досліджуваних рис особистості пов'язані з тематичною діяльністю і характеризуються стійкими висловами оригінальності, імпровізації та новаторства, прагнення до активного

пошуку цікавої інформації та нових методів і способів діяльності, вирішення проблем, завдань; реалізацією творчих ідей в унікальних та цінних продуктах діяльності; послідовних демонстрацій здатності ставити і досягати цілей, діяльності і без сторонньої допомоги.

Формування ініціативи майбутніх дизайнерів та викладачів технологій у процесі навчально-творчої діяльності здійснюється в умовах розвитку цінностей, коли здобувач освіти вибирає та вибудовує власну значущу систему цінностей у процесі виховної та пізнавальної діяльності. А наукові методи вирішення життєвих проблем відкривають світ рефлексорного значення його образу «Я» і передають емоційні та вольові навантаження.

Виходячи з того, що статична модель ініціативи, запроваджена М. Войсфельдом [1], містить блоки активності та незалежності, існує кілька факторів: мотиваційні цінності, когнітивна, емоційно-вольова та творча активність. Опора на ці компоненти ініціативи визначає роль кожного в особистісному та професійному розвитку здобувача освіти, дозволяючи йому вибрати відповідні елементи предметної діяльності та тип її змісту [1].

Формування ініціативної особистості відбувається в процесі активного і свідомого розвитку дійсності. Науковцем А. Єршовим [2] визначено три етапи процесу формування ініціативності здобувачів освіти: адаптивно-стимулюючий, змістовно-процесуальний, оціночно-рефлексивний. Таким чином, ініціативність здобувачів освіти, яка є проявом інтересу особистості до навчально-пізнавальної діяльності, формою активності їх, заснована на необхідних вольових зусиллях, примусу, моральних стимулах діяльності [2].

Процес розвитку ініціативності майбутніх дизайнерів та вчителів технологій буде ефективним за таких педагогічних умов, як проєктування ціннісного змісту завдань навчання, творчої діяльності здобувачів освіти здійсненого на цінності та особистісно-орієнтованих основах. Під творчою інтенсивністю майбутнього дизайнера та вчителя технологій слід розуміти інтегративну якість особистості, яка виявляється самоцінністю ставлення до цілей змісту методів форм та

засобів образотворчої діяльності прагнення мобілізувати власні зусилля на досягнення навчання творчої та професійно-практичної мети, виникають системні та функціональні характеристики професіонала, який працює творчо.

Найефективніший шлях забезпечення достатньо високого рівня ініціативності здобувача освіти це оптимальне використання викладачами розвивальних методів на основних дисциплінах при організації групових та індивідуальних формах творчої роботи здобувачів освіти. Різноманітний прояв процесу комунікації здобувачів освіти з викладачами сприяє виникненню емоційного контакту переживання ними особливостей різних варіантів розв'язанню творчого завдання.

Для покращення ініціативності майбутніх дизайнерів та вчителів технологій у процесі навчально-творчої діяльності викладачі мають дотримуватися такої схеми етапів: цілепокладання, навчально-творча діяльність, творча діяльність.

Важливим у розвитку ініціативності в діяльності є: досягнення за умови належного рівня усвідомлення здобувачами освіти потреб у творчих досягненнях при виконанні творчих завдань (проектів) для оволодіння новими методами і засобами навчально-творчої діяльності; високий рівень компетентності викладача в галузі цільового орієнтування змісту і шляхів розвитку ініціативності; організація навчання творчої діяльності здобувачів освіти; проектування змісту навчальних курсів для майбутніх фахівців на принципах дидактичної технології їх реалізації за рахунок включення здобувачів освіти у види навчально-творчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Войсфельд М. И. Слабость инициативы (Безволье) : Исследование и лечение. Москва : Наука, 1985. 148 с.
2. Ершов А. А. Взгляд психолога на активность человека. Москва : Луч, 1991. 157 с.
3. Трошкін О. В. Педагогічні умови розвитку ініціативності майбутніх дизайнерів у процесі навчально-творчої діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Донецьк, 2004. 225 с.

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Полторак Андрій Валентинович

*старший викладач кафедри технологічної та професійної освіти
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна*

Вчитель є центральною фігурою у школі. Він відіграє певну роль у здійсненні, організації навчально-виховного процесу. Саме він реалізує цілі та завдання виховання, організує активне навчально-пізнавальне, трудове, суспільно-значуще, спортивно-естетичне життя учнів, спрямоване на їхній всебічний розвиток та формування різноманітних особистісних якостей. За даними психолого-педагогічних досліджень (Н.В. Кузьміна, В.А. Сластенін, А.І. Щербаков та ін.) у навчально-виховному процесі мають місце такі взаємопов'язані види педагогічної діяльності вчителя: діагностична, організаційно-проектувальна, організаторська, інформаційно-пояснювальна, комунікативно-стимулююча, аналітико-оцінна, дослідно-творча. З наведених видів педагогічної діяльності організаторська діяльність вчителя пов'язана із залученням учнів до наміченої навчально-виховної роботи. Вона виявляється у вмінні радитися з учнями, залучати їх до розробки планів їхньої майбутньої діяльності, ставити їх навчальні і виховно-розвиваючі завдання, розподіляти їх у ланки чи групи до виконання тих чи інших практичних завдань. Дуже важливим елементом цієї діяльності є вміння надихати учнів до наміченої роботи, надавати їй романтичну спрямованість, здійснювати тактовний контроль за її виконанням. З усіх процесів, що здійснюються в школі, освітній є провідним, тому що він забезпечує розкриття, реалізацію та розвиток особистісного потенціалу учнів. В цьому випадку дитина стає суб'єктом, однак, якщо визнати права дитини на індивідуальний вибір, то це означатиме відмову вчителя від жорсткого прогнозу та жорсткого цілеспрямованого управління навчальною діяльністю школяра.

Важливо зауважити, що освітній процес у школі здійснюється не однією людиною, а значною групою людей. Це – вчителі, учні та їхні батьки, керівники школи. Для узгодженості дій всіх учасників навчально-виховного процесу та успішності досягнення освітніх цілей

найбільш оптимальними шляхами правомірно говорити про управління освітнім процесом. Що ми вкладаємо у поняття «управління»? У існуючій управлінській літературі термін «управління» трактується з трьох позицій. Відповідно до першої позиції управління визначається як діяльність. Так, свого часу один із засновників теорії управління А. Файоль розглядав процес управління як діяльність, спрямовану на реалізацію цілей організації. Як ознаки цієї специфічної діяльності стосовно управління освітнім процесом можна назвати такі: - функціональний склад (планування, організація, контроль та керівництво); - цільове призначення (організованість спільної діяльності учасників освітнього процесу та спрямованість її на досягнення освітніх цілей); - Наявність суб'єктів освітньої діяльності. На думку Т.І. Шамової та інших, подібні визначення є важливими з точки зору виділення управління як одного з видів соціальної діяльності, що має як свою мету отримання, перш за все, предметного результату. Дослідники, які представляють другу позицію, розглядають управління як «вплив» однієї системи на іншу, одну людину на іншу, або групу тощо. Прибічники цієї позиції розглядають управління як цілеспрямоване вплив людини на об'єкт і зміна об'єкта внаслідок впливу або процес цілеспрямованих впливів на іншу людину, що також призводить до зміни останньої. При трактуванні управління як впливу слабо враховується його «суб'єкт суб'єктна природа», оскільки активність визнається лише за керівником, а керований сприймається як пасивний виконавець, суворо наступний нав'язаної, приписаної нормі. Однак значимість цієї позиції буде очевидною у тому випадку, якщо в управлінні суб'єкти впливатимуть один на одного і в результаті відбудуться зміни і керованих, і керуючих. Відповідно до третьої позиції, управління виступає у вигляді взаємодії суб'єктів. У цьому під взаємодією розуміється складний різноманітний процес, у якому зміна суб'єктів відбувається не просто взаємопов'язано, а взаємообумовлено. Взаємодія – це суть управління навчально-виховному процесі. Воно передбачає взаємну зміну і керуючих та керованих. У процесі взаємодії слід розглядати як зміни взаємодіючих сторін (навчальних і учнів), а й зміни самого процесу взаємодії, тобто. у разі зміни у педагогічному процесі.

Таке розуміння взаємодії, що становить суть управління, дає підстави стверджувати те, що об'єктом управління стає не учень, а

цілісна навчальна ситуація. Це підводить до двох висновків. По-перше, учень стає суб'єктом педагогічного процесу, оскільки разом із учителем конструє навчальну ситуацію. По-друге, виникає інше бачення ролі та місця вчителя в освітньому процесі. Управління освітнім процесом може ґрунтуватися або на насильницькій парадигмі або на ненасильницькій парадигмі. Від вибору тієї чи іншої методологічної основи залежить технологія керування освітнім процесом різних рівнях. Здавна у кожній культурі існували дві альтернативи: - одна – орієнтація на насильство; - Інша – орієнтація на ненасильство. Двом альтернативам відповідає дві ціннісно-нормативні системи. Перша їх базується на придушення іншу людину, прагнення нав'язати йому свою волю і рішення. Така ціннісно-нормативна система орієнтує встановлення жорсткої дистанції між керівником і управляємими. Саме в такій системі розвивалися уявлення про людину як маніпулятора, про якого потрібно багато знати і яким потрібно вміти керувати. Маніпулювання в освітньому процесі призводить, перш за все, до того, що навчання та виховання дітей перетворюється на дресирування, натягування на певні зразки поведінки. Інша ціннісно-нормативна система виходить із відмови від насильства, від прагнення придушити, маніпулювати чи підпорядкувати іншу людину з визнання її рівноцінності та гідності як партнера діалогу. У такій системі коріниться джерело пошуку компромісів важких шляхів співбесіди, співпраці, злагоди, змагання, співчуття і співчуття, з'єднання і співпраці. Відмова від ідеології підпорядкування не означає відмову від управління взагалі, а лише від певних форм здійснення управління - від авторитарно-насильницьких механізмів її реалізації, що не допускають жодною мірою ні самореалізації, ні самоврядування. На жаль, у сучасній школі прикладів насильства можна навести дуже багато, причому всіх рівнях управління у шкільництві і навіть у побудові освітнього процесу. Та й сам зміст освіти, що реалізується в практичній діяльності, є своєрідним насильством, оскільки його основу становить величезний обсяг інформації, який має засвоїти учень. З викладеного можна дійти невтішного висновку. Змусити учнів силою робити те, що нам (вчителям) здається хорошим (адже дійсно ми думаємо, що в цьому випадку робимо благо для дитини), - це найкращий засіб нав'язати їм огиду до того, що нам здається хорошим.

МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ЗНАЬ, УМІНЬ І ЯКОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ

Петухова Тетяна Анатоліївна

кандидат педагогических наук, доцент, кафедри технологічної та професійної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Удосконалення системи освіти передбачає науково обґрунтоване управління навчальним процесом школи. У зв'язку з цим значно підвищуються вимоги до якості підготовки педагогічних кадрів, до цілеспрямованого формування в них системи знань, умінь, якостей, необхідних для здійснення професійної діяльності на рівні, відповідному соціальному замовленню суспільства. Оптимізація управління навчально-виховним процесом (НВП) педагогічних закладів потребує, в першу чергу, постановки стратегічної цілі, тобто розробки моделі вчителя.

Для побудови моделі було проведено аналіз основних аспектів діяльності вчителя: педагогічного, психологічного, управлінського, інформаційного, творчого, які вдалося описати трьома послідовними системами діяльності в навчально-виховному процесі: гностичною, конструктивною (або корегуючою — на основі зворотнього зв'язку) та організаційно-комунікативною (або регулюючою).

Виявлена, систематизована і представлена у вигляді структурної моделі сукупність основних видів знань, умінь і якостей, необхідних для виконання вчителем цих функцій.

Справжній вчитель — це, передусім, особистість, яка характеризується тривкістю особистих настанов на ціннісні орієнтації; здатністю до свідомого самоуправління, до формування мотивуючих систем; гармонійністю розвитку раціональної, емоційної і вольової сфер. Особистість має також розвинуту здатність до переборювання перешкод; при цьому вона може діяти індивідуально, в нових проблемних ситуаціях, тобто істинна особистість має свободу.

Вольові якості вчителя, представлені в моделі, припускають його цілеспрямованість і наполегливість, витримку і самоконтроль, вимогливість до себе і критичність, спрямованість на подолання труднощів. До професійно-особистих рис треба віднести наявність професійного інтересу, його глибину і силу; комунікативність (встановлення контакту, довірчі відношення, емоційний клімат); організаційні здібності (уміння вести за собою, брати на себе

відповідальність тощо). Під спеціальними якостями розуміються ті специфічні риси, уроджені і свідомо розвинуті, які характеризують здатність особистості до засвоєння спеціальних наук і ефективної, а бажано і творчої діяльності в цій галузі.

Світоглядна позиція, морально-гуманістичні якості, загальний інтелектуальний і культурний рівень формуються під впливом середовища та системи загальних гуманітарних знань з літератури, мистецтва, культури, історії, суспільних наук. Морально-гуманістичні якості вчителя, необхідні для виховання повноцінних людей майбутнього, духовно розвинутого суспільства, це чесність і сумлінність, природність та щирість, скромність і гідність, тактовність, справедливість і об'єктивність, самовідданість і оптимізм, розумна любов до дітей і вимогливість одночасно.

Прагнення жити потребами суспільства; патріотизм та інтернаціоналізм; високі ідеали, життєві цілі і переконання повинні відрізнити світоглядну позицію вчителя. Загальний інтелектуальний і культурний рівень характеризується спостережливістю, уявою та інтуїцією; швидкістю і точністю орієнтування; тривким пізнавальним інтересом та потребою самоосвіти; самостійністю, гнучкістю, критичністю мислення та творчою спрямованістю; ерудицією, культурою мови і поведінки; естетичним рівнем.

Індивідуальність — це сукупність неповторних особливостей функціонування організму і унікальних якостей особистості. Тобто, окрім особистих якостей, придбаних в результаті великої свідомої роботи, значну роль для ефективного виконання професійної діяльності грають психолого-фізіологічні риси людини. Це її фізичний і психічний розвиток, нормальний стан здоров'я і нервової системи; врівноважений темперамент, швидкість переходу від збудження до гальмування, здатність розподіляти і зосереджувати увагу.

Фундаментальною основою для оволодіння необхідною системою знань і розвитку здібностей до теоретичного мислення є знання з філософії та методології, викладені доказово, в історичному аспекті і збагачені успіхами спеціальних наук. Це сучасні трактовки проблеми буття, матерії, свідомості і пізнання; закони діалектики; вчення про всебічний і гармонійний розвиток молодого покоління; основи наукових досліджень тощо. На них будуються знання психолого-педагогічного циклу, управлінчі, спеціальні і загальні гуманітарні. Кожний з цих аспектів містить різноманітні види знань: терміни і поняття; факти повсякденної дійсності і наукові факти;

основні закони науки; теорії, що містять систему наукових знань; методологічні знання, специфічні для даної галузі науки; оціночні знання. Діяльність вчителя з підготовки і прийняття рішень, організації їх практичного здійснення, контролю за реалізацією, оперативного регулювання процесом навчання, відбувається на базі знань з наукових основ управління.

Щоб ефективно управляти навчальним процесом, необхідно знати його закономірності і зв'язки, встановити критерії ефективності. Тому зрозуміло, що вчитель повинен досконало володіти психолого-педагогічними знаннями. Педагогіка розкриває закономірності і принципи навчання, форми і методи організації навчального і виховного процесів, єдність загальної та професійної освіти.

Знання з психології дають можливість враховувати психологічні особливості учнів певного віку, психологію різних аспектів їх розумової та практичної діяльності, психологію створення позитивного емоційного клімату занять тощо.

Методи практичної реалізації педагогічних принципів стосовно конкретних дисциплін, рекомендації по вивченню основних тем курсу розкриває методика викладання. Глибоке оволодіння цим комплексом знань дає можливість професійно, майстерно визначати стратегічні і тактичні цілі, конструювати і організовувати навчально-виховний процес, здійснювати його діагностику та своєчасну корекцію. Показниками педагогічної майстерності є також чіткість і стислість, ясність і доступність, логічність та яскравість описання при викладанні інформації; ерудиція та культура мови і поведінки; уміння знайти свій педагогічний і методичний стиль тощо.

Винятково важлива роль науки в розвитку творчого потенціалу вчителя. Педагогічна творчість припускає уміння використовувати відомі дидактичні засоби в новому сполученні, а нові — у відомій ситуації; здатність виділяти педагогічні проблеми і знаходити способи їх рішення; педагогічне передбачення та прогнозування.

Представлена модель носить узагальнений характер, але при відповідній конкретизації та деталізації компонентів може бути віднесена до викладачів будь-якої дисципліни як середніх, так і вищих освітніх закладів. Враховуючи, що, як правило, кресленню в середній школі надається недостатня увага, в той час як ця дисципліна сприяє розвитку в учнів просторової уяви і мислення, володіння логічними операціями, політехнічного кругозору, творчих здібностей тощо,

представимо розгортку системи спеціальних знань, умінь і якостей вчителів саме цієї дисципліни.

Вільне, упевнене володіння матеріалом на уроках креслення потребує від вчителя певного комплексу теоретичних знань: положень стандартів Єдиної системи конструкторської документації, теорії і методики викладання креслення, а також фундаментальних загально-технічних знань. Навіть при викладанні геометричного і проєкційного, а тим більше технічного креслення вчитель має можливість формувати в учнів політехнічний кругозір, отже він сам повинен орієнтуватись в типових конструкціях, знати принципову технологію виготовлення і обробки деталей, зміст основних технічних стандартів, володіти технічною термінологією.

На базі знань відбувається інтелектуальна діяльність, інструментом якої є володіння логічними операціями аналізу, зрівняння, узагальнення тощо, а також поняттями. Мабуть, основним компонентом мислення взагалі і особливо при читанні і складанні креслень, конструюванні є просторове мислення (вміння створити образ і оперувати ним в просторі і за формою).

Виконання конструкторських задач, в тому числі і навчальних, потребує технічного мислення, специфіка якого обумовлена, зокрема, багатоваріантністю рішення таких задач. Алгоритм рішення конструкторських задач складається з її розуміння, формування гіпотези, тобто бачення принципових напрямків її рішення, і формування самих варіантів рішення.

Зрозуміло, що цей процес є творчим, втім, як і рішення деяких задач з креслення (наприклад, цікавих). Компонентами процесу творчості є бачення структури об'єкта і його нових функцій, перенесення знань з одного об'єкта на інший і комбінування, бачення нових проблем і способів їх вирішення. Сформоване рішення задач з креслення реалізується, як правило, в практичній діяльності. Тобто вчитель повинен мати необхідні знання про способи цієї діяльності і відповідні уміння і навички — графічні і політехнічні.

Звичайно, моделі не претендують на досконалість і потребують подальшого уточнення. Представлені моделі можуть використовуватись для розробки професіограм в педагогічних закладах, при складанні методичних матеріалів для атестації вчителів, як спрямовуючий початок для підвищення кваліфікації, а також вчителями для самоконтролю і самоосвіти.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Петухова Тетяна Анатоліївна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедри технологічної та професійної освіти*

Ростовцева Ірина Олександрівна

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня Державного
закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна*

Цивілізація вступила в новий період свого розвитку – період побудови інформаційного суспільства. Іде швидкий процес розвитку інформаційно-обчислювальної і телекомунікаційної техніки, відбувається різке збільшення освітніх установ, організацій і особистостей, причетних до інформаційних технологій і взагалі до “інформаційної нервової системи” у сфері освіти.

Інформаційні технології стають основною рушійною силою суспільства. “...Їх вірне чи не вірне застосування серйозно відображаються на якості освіти, здатності до нововведень, як в економічних, так і соціальних сферах”- О.П.Гершунський.

Таким чином, інформатизація освіти – це процес підготовки особистості до повноцінного життя в умовах інформаційного суспільства.

Інформаційні технології навчання, а йдеться насамперед про інтелектуальні навчальні системи, ґрунтуються на нових підходах щодо надання інформації і перетворення нових категоріальних понять: база знань, модель предметна область, генератор стратегії навчання, модель учня.

Але будь-який засіб навчання, включаючи і новітні технології, є лише засобом реалізації методичних ідей з метою розкриття дидактичних властивостей цього методу. В той же час складовою методу навчання є вимір рівня знань.

Важливим ресурсом педагогіки в аспекті інформатизації освіти є розвиток якісних, інтуїтивних, образних представлень, причому, чим більш складним і спеціалізованим є досліджуваний курс, тим більшу роль відіграють “наочно-комп’ютерні підходи”. Наприклад, фахівці, що освоювали в студентські роки навчальний курс “з картинками” і “без картинок”, звичайно принципово відрізняються друг від друга по стилю мислення і надалі.

Необхідність вибору викладачем потрібного ПЗ із наявних чи запропонованих викликала доцільність розробки типології ПЗ по методичному призначенню. Приведемо типологію деяких ПЗ по методичному призначенню:

- навчальні ПЗ, методичне призначення яких — повідомлення суми знань, формування умінь та навичок навчальної чи практичної діяльності і забезпечення необхідного рівня засвоєння, установлюваного зворотним зв'язком, реалізованої засобами програми;
- ПЗ, призначені для контролю (самоконтролю) рівня володіння навчальним матеріалом;
- ПЗ-тренажери, призначені для відпрацювання умінь, навичок навчальної діяльності, здійснення самопідготовки;
- інформаційно-довідкові, інформаційно-пошукові ПЗ (системи), що представляють можливість вибору і висновку необхідної користувачу інформації;
- імітаційні ПЗ, що представляють учневі визначений аспект реальності для вивчення його основних структурних чи функціональних характеристик за допомогою деякого обмеженого числа параметрів;
- моделюючі ПЗ довільної композиції, що представляють у розпорядження учня основні елементи і типи функцій для моделювання визначеного аспекту реальності;
- демонстраційні ПЗ, що забезпечують наочне представлення навчального матеріалу, візуалізацію досліджуваних об'єктів, явищ, процесів, взаємозв'язків між ними;
- ігрові ПЗ, призначені для "програвання" навчальних ситуацій з метою формування умінь приймати оптимальне рішення чи вироблення оптимальної стратегії дій;
- ПЗ, які використовуються для організації діяльності учнів у позаурочній роботі, метою яких є розвиток уваги, реакції, пам'яті і т.д.

У рамках методології психолого-педагогічних наук відзначається, що впровадження в навчання нових інформаційних технологій варто розглядати не тільки в рамках нової навчальної дисципліни, але і як фактор, що змінює структуру всіх програм підготовки, усього змісту і процесу навчання.

Дану позицію можна простежити в дослідженнях, зв'язаних із загальними педагогічними аспектами комп'ютеризації освіти

(С.І.Архангельського, В.П.Беспалько, Б.С.Гершунського, В.М.Глушкова, А.М.Довгялло, Е.М.Машбица, В.А.Новикова, В.В.Рубцова, А.Я.Савельєва, Н.Ф.Тализіної).

Інформаційні можливості комп'ютерів включених у розгалужені інформаційно-комп'ютерні і телекомунікаційні мережі, дійсно величезні. Тому важливість саме цього напрямку інформатизації в освіті цілком очевидна.

Задача, однак, полягає в тому, щоб і система дослідницьких задач, розв'язуваних з використанням настільки могутніх засобів, була адекватна по своїй значимості цим засобам, щоб був переглянутий, так названий, у вузівській науці “синдром розпилення засобів і сил”.

Таким чином, наукові дослідження у вищій школі, на нашу думку, доцільно сфокусувати, насамперед, на пізнання особливостей функціонування наук про освіту, що в цілому можна назвати освітнім наукознавством, своєрідною наукою про науку.

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ПРОЦЕС ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Петухова Тетяна Анатоліївна

*кандидат педагогических наук, доцент,
кафедри технологічної та професійної освіти*

Лю Цзянь

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Комп'ютеризація освіти і широке впровадження в освітній процес навчальних комп'ютерних програм приводить до використання навчальних комп'ютерних програм низького рівня (багато з них навіть не відповідають цілям свого призначення). Аналіз педагогічної практики використання ПЗ навчального призначення дозволяє зробити висновок, що найбільш істотними причинами створення низькоякісних (з педагогічної точки зору) комп'ютерних програм по-перше, часткове, а часом і повне ігнорування дидактичних принципів навчання при їхній розробці і, по-друге, неправомірний перенос традиційних форм і методів навчання в нову технологію навчання, що використовує комп'ютер.

На макрорівні процес інформатизації сфери освіти безпосередньо залежить від національних цілей держави, економічної ситуації, обсягу ресурсів, що направляються в цю галузь. Це

положення міняється відповідно до об'єктивних законів і прийнятих стратегічних рішень.

На мезорівні - регіону, міста, вузу, факультету, кафедри - зв'язок уже не такий потужний, конкретні управлінські рішення, ініціатива окремих колективів мають уже набагато більше значення.

На мікрорівні, пов'язаному з діями окремого студента чи викладача, ступінь “суб'єктивності” набагато вище. І тут дуже багато чого залежить від індивідуальних можливостей, шкали цінностей, багатьох випадкових факторів, саме на цьому рівні народжуються нові педагогічні ідеї, підходи, методи. Завдяки використанню нових інформаційних технологій, шлях до їхнього втілення і тиражування став набагато коротше.

Складності на цьому рівні зв'язані з тим, що комп'ютери і глобальні мережі не є удосконаленими друкарськими машинками, калькуляторами і телефонами. Їх широке використання веде до істотної зміни стилю мислення, психологічних установок, методів організації різних видів діяльності.

Перераховані аспекти інформатизації освіти на мікрорівні не вичерпують всіх аспектів проблеми. Проте варто підкреслити їхнє принципове значення з погляду всієї системи. Це зв'язано з корінними змінами багатьох системних властивостей соціальних, технологічних, економічних структур суспільства, що відбуваються

“Мікрорівень” цього вузького елітарного шару завжди мав і має величезний вплив на події історичного масштабу. У сьогоdnішньому “новому світі” з'являються інші канали впливу, посилення впливів мікрорівня на макромасштаби. Їх також варто обов'язково враховувати під час розробки стратегії сфери освіти в області інформаційних технологій.

Сьогдні вже ні в кого не викликає сумніву той факт, що в умовах інформатизації освіти міняється парадигма педагогічної науки, змінюється структура і зміст освіти. Нові методи навчання, засновані на активних, самостійних формах придбання знань і роботі з інформацією, витісняють ілюстративно-пояснювальні і демонстраційні методи, широко використовувані традиційною методикою навчання, орієнтованою в основному на колективне сприйняття інформації. Паралельно йде процес використання ПЗ навчального призначення для підтримки традиційних методів навчання. При цьому програмним засобам (системам),

використовуваним у навчальних цілях, передаються якоюсь мірою навчальні функції отже, кожна програма повинна будуватися згідно дидактичних принципів навчання, що визначає дидактичні вимоги до ПЗ навчального призначення. Разом з тим, методика викладання кожного навчального предмета, у свою чергу, враховує особливості відповідної науки, тому правомірно говорити про методичні вимоги до ПЗ, що передбачають специфіку і своєрідність кожної конкретної науки, її методів дослідження.

Аналіз же психолого-педагогічної доцільності використання ПЗ навчального призначення різних типів дозволяє констатувати наступне:

- реалізація в ПЗ навчального призначення активного підходу в умовах функціонування предметно-орієнтованого середовища розвиває в учнів аналітико-синтетичні форми розумової діяльності, творче мислення;

- реалізація в навчальних програмах ідей алгоритмізації навчання, використання алгоритмів у навчальному процесі при рішенні задач певного класу навчає оптимальному пошуку стратегії рішення задач, розвиває алгоритмічний стиль мислення, компоненти логічного виду мислення;

- використання навчальних баз даних, електронних таблиць при вивченні загальноосвітніх предметів, застосування текстового редактора, включення в навчальні програми діяльності по класифікації навчальної інформації, формує культуру навчальної діяльності, інформаційну культуру студента;

- реалізація в ПЗ навчального призначення можливостей комп'ютерної графіки, різноманітних засобів наочності розвиває в студента "просторове бачення", формує і розвиває наочно-образний, наочно-діючий види мислення;

- виконання учнем експериментально-дослідницької діяльності, організованої за допомогою ПЗ, що реалізує можливості комп'ютерного моделювання, формує вміння дослідника, ініціює самостійне придбання знань;

- найбільш перспективними, з погляду педагогічної ефективності використання, являється ПЗ розвиваючого і навчального призначення, у яких навчальна діяльність організується таким чином, що результатом її є розвиток мислення, творчого потенціалу студента.

Освіта по своїй сутності - це процес руху від цілей до результату, процес суб'єктно – об'єктної і суб'єктно – суб'єктної взаємодії педагогів із учнями, коли учень, студент, слухач в міру все більш активної, глибокої і всебічної участі в процесі навчання і самоосвіти, виховання і самовиховання, розвитку і саморозвитку, перетворюється з досить пасивного об'єкта діяльності педагога в повноправного співучасника, іншими словами, у суб'єкт педагогічної взаємодії, при цьому взаємодіють не тільки педагог з учнями, але й учні між собою.

Педагогічний процес відбувається у традиційних організаційних формах (індивідуальних, групових, колективних) із залученням найрізноманітніших засобів навчання - навчальних і методичних текстів, комп'ютерів з відповідним технічним і програмно-педагогічним забезпеченням, технічних аудіо- і відеозасобів, апаратури дистанційного (телекомунікаційного) навчання і т.п.

Освітній процес специфічний своєю цілеспрямованістю. І в змістовному, і в організаційному аспекті він залежить від поставлених цілей і очікуваних результатів діяльності. Тут необхідно вести мову про досить стійку технологізацію даного процесу, оскільки діяльність педагога у своїй основі детермінована, визначена вічною необхідністю досягнення поставлених цілей навчання, виховання і розвитку учнів в органічній триєдності цих взаємодоповнюючих педагогічних акцій, у їхній цілісності.

Наукове видання
**ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ
ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ**

VI міжнародна науково-методична конференція,
присвячена вшануванню пам'яті
Полторака Валентина Семеновича
м. Одеса, 26-28 травня 2021 року

Організаційний комітет :

Усов В. В.

Петухова Т. А.

Бартенєва І. О.

Полторака А. В.

Відповідальні за підготовку матеріалів друку:

Усов В. В.

Бартенєва І. О.

Технічні редактори:

Полторака А. В.

Штайнер Т. В.